

Jeroen de Onnoozele

door E. Gerdes



Nijkerk - G.F. Callenbach

JEROEN DE ONNOOZELE

EEN VERHAAL UIT DE DAGEN DER HERVORMING

(VERVOLG OP ANNA VERMUERS)

DOOR

E. GERDES

DERDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH



Vervolgens breidde de predikant zijn handen uit over den kleinen kring.

I.

WAARIN WIJ IN EEN KELDER AFDALEN.

Wij zijn te Antwerpen in Louwmaand van het jaar 1569. De koude liet zich toen bijzonder streng gevoelen, en tien weken achtereen, — dus verhaalt de Antwerpsche kroniek — vroor het zóó hard, dat de Schelde geruimen tijd met ijs bevoerd en »berijbaar« bleef.

Het sloeg vijf uur, en tegelijk lieten zich de vesperklokken hooren van de St.-Andries- en Michielskloosterkerken. Of dit klokgelui nu dienen moest om de geloovigen naar die kerken te lokken, weet ik niet. Waarschijnlijk had het slechts ten doel om sommige menschen te herinneren aan een vluchtig avondgebed, en inderdaad kon men dan ook menigeen, die zich op dat uur op straat bevond, een oogenblik zien stilstaan, om haastig een paar malen een kruis op de borst te slaan en een gebed te prevelen.

Op ditzelfde uur kwam er iemand van den kant der eerstgenoemde kerk. Zoowel wegens de felle koude als om een andere reden had hij zich bijzonder dicht in zijn mantel gehuld, zoodat er van zijn aangezicht weinig te zien viel; maar aan zijn snellen loop en zijn vlugge bewegingen kon men wel bemerken, dat hij nog jong moest wezen. Met

haastige schreden sloeg hij de straat in, die hem eerst bij de St.-Jakobskerk, langs het St.-Jansgesticht, en vervolgens in den omtrek bracht van Onze-Lieve-Vrouwe, wier hooge spits boven alle torens van Antwerpen uitstak. Ras, alsof hij zich in haar nabijheid niet veilig achtte, schreed hij het voorportaal voorbij en liep door tot aan de Paardenmarkt, waar hij een oogenblik stil bleef staan en toen het Hessenplein overstak, welk plein aldus genoemd werd naar het Hessenhuis, dat sommige Duitsche kooplieden aldaar in 1564 ten gerieve hunner vrachtwagens hadden doen bouwen.

Het was intusschen donker geworden en daar de Antwerpsche burgerij nog geen straatverlichting kende, moest de jonge man, die thans zijn tred vertraagd had, zich tevreden stellen met het licht, dat hier en daar, hoewel spaarzaam, uit de huizen scheen. Maar de hemel was helder. De Orion schitterde met buitengewonen glans aan den oostelijken hemel, en het gansche sterrenheir scheen te wedijveren, om de duisternis, waarin de stad gehuld was, te verdrijven.

De jonge man had van deze hemellichten gebruik gemaakt, om zich te oriënteeren, dat is, om te bepalen waar hij zich ongeveer bevond. Terwijl hij even stilstond onder de breed vooruitstekende luifel van een winkelhuis, welks gesloten luiken door een paar reten toch nog eenig licht doorlieten, fluisterde hij zichzelf toe :

»Hier ongeveer moet het zijn, naar de aanduiding, die schipper Gelle mij heeft doen toekomen. Wist ik nu maar het huis, waar de predikant Missuens het geloovige volk bijeenvergadert, dan zou ik derwaarts gaan en mij voorloopig vrij achten. Voorloopig zeg ik, want ik weet, dat er een verschrikkelijke storm over deze goede stad is losgebarsten, en dat de duivel zijn helsche macht hier vereenigd heeft, om alle

getuigen van den Heere Jezus te vervolgen en naar het leven te staan.«

Bij deze woorden, die van een langen zucht vergezeld gingen, liet hij het hoofd op de borst zinken en verviel in diep gepeins. Donkere en heldere dagen van het verledene kwamen hem daarbij voor den geest.

En niet zonder reden ontsnapte die zucht aan zijn borst. De vierentwintigjarige man is Floris Berthem, die mijn lezers zich uit mijn verhalen *De slang in het Paradijs* en *Anna Vermuers* nog wel zullen herinneren. Wij hebben hem het laatst ontmoet in 1566, ten huize van den korenkooper Vermuers, waar hij veel genoot van de godsdienstvrijheid, die Antwerpen toenmaals smaken mocht. Maar sedert de treurige bandeloosheid, waaraan zich vele drijvers, dweepers en vooral goddelooze menschen schuldig gemaakt hadden, had Antwerpen een gansch ander aanzien verkregen. Wel was door de Hervormden de prediking des Evangelies voortgezet, maar koning Filips van Spanje had alreeds te Segovië een decreet geteekend, waarbij hij Alva naar de Nederlanden zond, om de ketterij uit te roeien en de inquisitie met kracht te handhaven, en weldra brak nu de helsche woede los over de kinderen Gods, die te Antwerpen en in den naasten omtrek vergaderd waren. Van dat oogenblik af dagteekenden de vervolgingen der Hervormden, die — zooveel als zij voor hun leven vreesden — naar Duitschland en Holland de wijk namen, terwijl de overigen of in de gevangenis werden geworpen, of reeds ter dood werden gemarteld, of nog elk uur verwachten moesten dat ook aan hen de beurt zou komen, om op schavot of brandstapel van hun geloof te getuigen.

Ook Floris Berthem had zich buitenslands begeven, en wel naar Vlissingen, waar hij zijn beroep als wapensmid

voortzette, te midden van geloofsgenooten, die hij daar in menigte aantrof. Doch hoe betrekkelijk ver ook van Antwerpen verwijderd, toch onderhield hij nog gemeenschap met sommige vrienden en broeders aldaar, vooral door tusschenkomst van schipper Gelle, die af en toe met zijn vaartuig Vlissingen bezocht. Door dezen ijverigen aanhanger der Hervorming was hij op de hoogte gebleven van de zaken te Antwerpen, en zeer had hem het hart gebleed bij het tafereel der gruwelen, dat Gelle hem voor de oogen schilderde. Wel deelde hem de schipper mede, dat Gods volk getrouw bleef, en ondanks enkele afvalligen, voortging met de onderlinge bijeenkomsten te houden; wel deed het hem goed uit zijn mond te vernemen, dat Missuens en George de Makelaar, twee zijner beste vrienden, voortgingen met de prediking des Evangelies en hun samenkomsten hielden in verborgen plaatsen, in schuren, diepe kelders of op zolders, en dat de hoop levendig was, dat de hittigheid der vervolging slechts kort duren en de Almachtige weldra een verademing geven zou; maar zeer smartte hem het bericht, dat zijn jonge vriend Pierre de Decker onlangs in de gevangenis was geworpen, terwijl er alle vrees bestond, dat ook hij een bloedgetuige worden zou.

Sedert zijn kennismaking met dezen jongeling had hij zich beijverd hem tot ernstige gedachten te stemmen. Pierre was — gelijk wij in een vroeger verhaal zagen — wel een voorstander der Hervorming, maar miste de overtuiging van zonde; zijn begeerte strekte zich niet uit naar den Heiland zelve, en hij liet zich meer door den stroom en den geest des tijds meesleepen, dan wel door een innerlijken drang naar verlossing tot God lokken. Hij nam het leven van de zonnige zijde op, en gelijk wij gezien hebben in ons verhaal *Anna Vermuers*, zat hij vol gultenstreken en grappen,

terwijl er toch in zijn hart afkeer heerschte van alles wat paapsch heette. In de drie jaren, gedurende welke wij hem uit het oog verloren hebben, was hij echter zeer veranderd. De gesprekken, die de predikanten in 1566, 1567 en 1568 met hem hielden, de vermaningen van Floris en vooral het vlijtig lezen van Gods Woord, hadden zulk een geweldigen indruk op zijn jeugdig gemoed gemaakt, dat hij zich van ganscher harte bij de »geloovigen onder het kruis« had aangesloten, hun bijeenkomsten bijwoonde en niet zweeg, waar men hem vroeg naar hetgeen hij voor waarheid hield.

Onervaren als hij was, vergat hij echter de wijze vermaning van den Heer : »voorzichtig te zijn als de slangen«, en nu omstreeks drie weken geleden hadden de handlangers der inquisitie, die hem reeds als een verdachte op hun lijst geboekt hadden, hem gevangen genomen en zuchtte hij thans in de gevangenis.

Zoodra Floris Berthem dit bericht ontving, stond zijn besluit onwrikbaar vast naar Antwerpen te gaan, en schoon hij wist, dat hij zich in het hol van den leeuw, of liever van den tijger begaf, toch deinsde hij daarvoor niet terug, maar verliet Vlissingen, in de hoop nog tijdig genceg te Antwerpen te komen, om met de vrienden aldaar te overleggen, welke middelen er konden worden aangewend, om Pierre te redden. En hierbij vergat hij alle gevaar voor zichzelf. Immers hij was geen onbekende in de Scheldestad, en had door woord en daad, door handel en wandel genoegzaam getoond, dat hij een Christen was, die niet door eenig werk van zichzelf, maar slechts door de verdiensten van Jezus Christus vergeving van zonden ontvangen en door het geloof in Hem vrede en rechtvaardigheid voor God verkregen had. O, hij wist, hoe talloos velen de vijanden waren,

die hem gaarne aan den bloedraad zouden overleveren, indien zij hem slechts machtig konden worden. Anderen zouden in dit geval in zijn plaats gewis gemeend hebben Vlissingen niet te moeten verlaten, omdat men den Heer niet mag verzoeken, en dat hij, die zich in gevaar begeeft, er lichtelijk in omkomt. Maar Floris luisterde niet naar de stem en de vermaningen zijner Vlissingche vrienden. Het kostte hem zelfs geen strijd om aan zijn voornemen gevolg te geven. Eén zaak wist hij : Pierre was in gevaar, en dit was genoeg om al de redeneeringen der vrienden en de influistering tot zelfbehoud het zwijgen op te leggen. Hij herinnerde zich het laatste oogenblik, dat hij met Pierre had doorgebracht. Zij bevonden zich samen in een huis dicht bij de Nieuwe kraan, waar Gelle's schip lag, en daar sloten zij een verbond, gelijk als dat tusschen David en Jonathan, om elkander getrouw te zijn tot den dood. Daar knielden zij neder, riepen des Heeren hulp en genade voor elkander in, en deden de gelofte, dat zij elkander niet slechts door woorden en gebeden steunen en voor den troon des Almachtigen gedenken zouden, maar dat, zoo een van beiden ooit in gevaar mocht komen, welk dan ook, zij door daden zouden toonen, dat zij elkander getrouw waren tot in den dood.

En met deze heilige geloften voor oogen kon niemand en niets Floris weerhouden naar Antwerpen te snellen, om, ware het mogelijk, Pierre te redden, en zoo niet, samen met hem te sterven en een goede getuigenis af te leggen van beider geloof en verbond.

Dit besluit belette evenwel Floris niet, maatregelen van voorzichtigheid te nemen. Zooveel mogelijk had hij getracht zich door zijn kleding, door zijn baard en gang voor zijn bespieders onkenbaar te maken. Bovendien had hij van Gelle,

die zich nog te Antwerpen ophield en als schipper van den rijken vrachter Gilles Hofman oogluikend werd toegelaten, aanwijzing bekomen, waar hij zich bij zijn komst te Antwerpen vervoegen moest, zoodat hij nu de hoop koesterde, dat hij onbemerkt en zonder opzien te baren bij een der vrienden een schuilplaats zou vinden, om van daar uit de noodige maatregelen te nemen.

En nu, daar stond hij op het Hessenplein, onder de luifel van het winkelhuis. Wat thans te beginnen? De sterren des hemels wenkten hem vriendelijk toe, alsof zij wilden zeggen: »Gij zijt op den goeden weg. Gods oog slaat u in de duisternis gade en Hij zal uw schild en uw loon zeer groot zijn, temidden der gevaren, die u omringen.« Hij vouwde zijn handen en zond een kort gebed op tot zijn hemelschen Vader, en hierdoor gesterkt, wilde hij zijn schuilhoek verlaten, ten einde te zien of hij ook iemand bespeurde, die hem nadere aanwijzingen zou brengen van het huis, waarin de predikant Missuens met de geloovigen zijner kudde vergaderd was. Hij deed eenige schreden, maar plotseling was het, alsof iets hem verhinderde verder te gaan, en het oog richtende op het Hessenhuis, zag hij daar denzelfden man, dien hij reeds bij het St.-Jansgasthuis ontmoet had, die hem eenigen tijd had gadeslagen en daarna, schoon van verre, was gevolgd. Hij zag aan de bewegingen van dien man, — hoe onbestemd ook, door de duisternis, — dat deze hem nauwkeurig gadesloeg. Waarom stond die man daar? Wel was het Floris, toen hij hem bij het St.-Jansgasthuis zag, voorgekomen, dat die man hem niet geheel onbekend was; maar waarschijnlijk had hij zich vergist. Het kon ook zijn, dat het slechts toevallig was, dat die man hem volgde en dat hij naar heel iets anders zag dan naar hem.

Terwijl hij overlegde wat te doen : of te blijven staan, of het straatje in te gaan, of te wachten totdat hij een roepstem van een vriend zou vernemen, ziet hij van den kant der Hessenbrug twee mannen aankomen. In een van die beiden herkent hij terstond aan den zwaaienden gang — schippers eigen — zijn vriend Gelle, terwijl de ander een jongeling schijnt te zijn. Floris treedt hen aanstonds tegemoet, maar nauwelijks is hij de beiden genaderd, of schipper Gelle fluistert hem, als in 't voorbijgaan, toe :

»Zoo gij uw leven liefhebt, volg ons dan niet dadelijk. Zie mij slechts na waar ik blijf ; let op hetgeen ik doe en denk aan het woord Eben-Haëzer.«

»Hoe zoo?«

»Houd u stil. Ziet gij dan ginds niet den man, die onze gangen bespiedt? Hij loert op ons, Jeroen« — dus wendde zich Gelle tot den jongeling, »ga gij op Lukas (Zie Anna Vermuers, bladz. 51 en verv.) af, en tracht hem daar vandaan te krijgen. Maar wees voorzichtig. Ga door, vriend Floris.«

Deze woorden waren haastiger gesproken dan ik ze heb kunnen neerschrijven. Schipper Gelle ging rechtstreeks door naar het straatje, terwijl de jongeling het plein overstak en zich naar het Hessenhuis begaf. Floris bleef waar hij was, namelijk vlak over het straatje. Daar zag hij dat Gelle voor een huis staan bleef, tegen een kelderluik klopte, en kort daarop in de laagte wegzonk, — hoe? kon hij wegens de donkerheid en den afstand niet onderscheiden. Nu richtte hij zijn blikken naar het Hessenhuis, en bemerkte dat de jongeling met den verspieder in een druk gesprek was getreden, waarna die beiden, na eerst wat op en neer te hebben gewandeld, achter het gebouw verdwenen.

Floris wachtte nog een paar oogenblikken. Hij begreep, dat Gelle hem had willen waarschuwen, en dat het gevaarlijk was gezamenlijk het straatje in te gaan. Doch thans niemand meer ziende, en verlangende onder dak te komen, trad hij het straatje in, vond het aangewezen huis, en het voorbeeld van Gelle volgende, tikte hij tegen het kelderluik, op dezelfde wijze als de schipper dit gedaan had. Een paar minuten gingen er voorbij, zonder dat hij iets vernam; doch eensklaps hoorde hij een stem, die uit den afgrond scheen te komen.

»J e s c h u r u n,« fluisterde die stem.

Wanneer iemand in onzen tijd ons dit woord had toegefluisterd, wij zouden dan wellicht niet weten wat daarop te antwoorden. Maar in die dagen van bloedige vervolging hadden de Christenen, als zij een bijeenkomst afgesproken hadden, een soort van wachtwoord, waaraan zij elkander herkenden en dat hun den toegang tot de nachtelijke of avondbijeenkomsten ontsloot. Floris wist dit zeer goed. Hij kende ook de beteekenis van dit woord, waarmede oudtijds Israël op dichterlijke wijze aangeduid werd, namelijk het geloovige Israël, dat met Jehova in heilige gemeenschap stond. Zie o. a. Jes. 44 : 2.

Floris bedacht zich dan ook geen oogenblik, en het woord J e s c h u r u n herhalende, voegde hij er onmiddellijk en op dezelfde wijze fluisterend bij :

»E b e n - H a e z e r.«

Een minuut later werd een kelderluik opgeheven en het hoofd van een man zichtbaar.

»Vrede zij met u!« sprak die man. »Treed binnen, gij gezegende des Heeren!«

Floris daalde een paar treden af. Het kelderluik werd gesloten en hij bevond zich in een diepe duisternis.

II.

WAARIN WIJ NOG DIEPER AFDALEN.

»Houd slechts mijn hand vast, Berthem !« fluisterde hem de man toe.

»O, zijt gij het, Matthys,« vroeg Floris, die hem aan zijn stem herkende.

Matthys was van beroep slachter en zijn stem was een weinig piepend. Floris had hem drie jaren geleden leeren kennen op de bijeenkomsten te Berchem en te Borgerhout, als een vroom man, maar een weinig zwak in het geloof. Dat hij hem thans hier aantrof, verblijdde hem zeer, — immers, dit teekende vooruitgang.

»Ik zal u volgen,« zei Floris. »Is de godsdienstoefening reeds begonnen ?«

»O ja, de predikant is aan het slot.«

»Laat ons dan haast maken,« zei Floris, »dan geniet ik er ook nog iets van.«

Matthys geleidde Floris door de kelderruimte, die angevuld was met allerlei vaten, en zeer voorzichtig moesten zij loopen, om zich niet te stooten.

Wat hebben de geloovigen tijdens de Spaansche overheersing toch veel moeten doorworstelen, en hoe standvastig hielden zij zich aan hun onderlinge bijeenkomsten, waar zij elkander sterkten in hun geloof, en door gebed en voorbede troost en hulp zochten bij hun God ! Als wij aan hen en aan die dagen denken, moet schaamte onze aangezichten bedekken, daar wij dikwijls zoo lauw, zoo onverschillig zijn,

zoo weinig acht geven op de prediking ! De Heer doet ons thans in vele opzichten gelukkige dagen beleven, — maar zouden wij denzelfden moed, dezelfde liefde hebben als die eerbiedwaardige mannen, die zich niet ontzagen in kelders en schuren bijeen te komen en dag en nacht in gevaar waren van ontdekt en ter gevangenis overgeleverd te worden ?

Aan het einde van den kelder hing een lampje, dat slechts een flauw licht verspreidde, maar hoe gering ook, het was toereikende om den weg minder moeilijk te maken. Thans stonden zij voor een nauwe, hooge, steenen trap, en toen zij deze hadden bestegen, klopte Matthys zachtjes aan een deur, die men voor hen opendeed.

Wat Floris thans zag, moest hem bijzonder treffen, en nog meer ons, die geheel vreemd zijn aan dergelijke bijeenkomsten. Het vertrek, waarin hij zich bevond, was niet groot, laag van verdieping en slechts spaarzaam door een paar kaarsjes verlicht. Eigenlijk mocht het geen vertrek heeten. Het was slechts een kelderruimte, waaruit men de vaten en tonnen terzijde geschoven had. Als toevluchtsoord bood het dan ook wel een goede gelegenheid aan, en niemand zou hier een bijeenkomst der gemeente onder 't kruis vermoed hebben. Er waren ongeveer twintig personen bijeen, die allen op hun knieën lagen en met diepen eerbied luisterden naar het gebed, dat de predikant Jan Missuens tot God opzond. Hij had de handen hemelwaarts geheven en bij het kaarslicht, dat op zijn bleek, eerwaardig gelaat viel, blonk dit met den glans der vroomheid, die daarop was afgespiegeld.

Floris knielde ook aan de zijde van Matthys neer. Het deed hem goed hier te midden der kleine schaar van geloovigen het hart tot God te mogen opheffen. Zulk een gebed

in het barnen der vervolging is als een dronk koud water voor den reiziger in de dorre zandwoestijn, een verkwikking, die de Heer zelf in genade toebereidt.

»Amen !« sprak Missuens, en fluisterend herhaalden allen dit woord, waarna de kleine schaar oprees en staande, eerbiedig, met gesmoorde stem dit lied aanhief :

Als ick dan U hebb', o Heer mijn,
 Soud' daar yet anders mijn Godt zijn?
 Soud' ick ergens groot ofte kleene,
 Een Godt hebben dan U alleene?
 Maar ick werde nu gantsch versmacht,
 Mijn hart verliest al zijne kracht,
 Doch Ghij zijt, Heer, mijn troost geheel,
 Mijn borcht, mijn toevlucht, mijn erfdeel.

Vervolgens breidde de predikant zijn handen uit over den kleinen kring, die om hem stond gelijk de rozenbladeren rondom het hart der bloem, en smeekte den herderlijken zegen over hen af, terwijl aller gelaatstrekken uitdrukten, hoe vertroost en verkwikt hun ziel geworden was.

In dit oogenblik werd er geklopt, maar daar dit op de bekende en afgesproken wijze geschiedde, was er niemand, die zich ongerust maakte. Matthys, die voor dezen avond de betrekking van dorpelwachter had op zich genomen, verliet het vertrek, terwijl Gelle hem toefluisterde, dat het zeker Jeroen zou zijn.

Thans werd Floris hartelijk verwelkomd. De meesten wisten reeds, dat hij voornemens was Antwerpen te bezoeken, en waren ook met het daaraan verbonden doel bekend. Sommige personen waren Floris vreemd, maar het deed hem bijzonder veel genoegen eenigen hier aan te treffen, die hij

wel eens bij de groote volksverzamelingen te Borgerhout gezien had, doch die zich toen nog niet bij de gemeente hadden aangesloten. Onder deze laatsten bevond zich juffer Trijken Hofman, de dochter van den u reeds genoemden scheepsbevrachter Gilles Hofman, welke Floris, behalve te Borgerhout, verscheidene malen ten huize van Anna Vermuers ontmoet had.

Het spreekt vanzelf, dat zijn komst in het midden der gemeente aanleiding gaf tot het mededeelen van den stand van zaken, en droevig was het tooneel, dat de predikant hem schilderde van de bittere en bloedige vervolgingen, die de gemeente van Christus te verduren had.

»Wij beleven hier verschrikkelijke gruwelen,« verhaalde Missuens, »dingen, alleen waardig door een heidenschen keizer Nero bedreven te worden. Een onzer vrienden, dien de Heer wonderdadig tot het geloof bekeerd had, werd nog onlangs op zijn tachtigste jaar gegrepen en, daar hij een getrouwe belijdenis aflegde, ter dood veroordeeld. Daar hij te zwak was om naar de gerechtsplaats vervoerd te worden, werd hij op het Steen (de gevangenis) in een ton verdrinken. De dienaars der inquisitie gaan met de uitvoering der vonnissen op een afschuwelijke, barbaarsche wijze te werk, en vooral is hun woede gekeerd tegen die Christenen, die den kinderdoop niet aannemen. Nog slechts eenige dagen geleden werden er vier van hen op de Grootte markt levend verbrand. De vader met zijn zoon, de moeder met haar dochter werden door de vlammen verslonden; en nog andere jonge geloovigen en teedere maagden zag men den brandstapel beklimmen en onwrikbaar in hun geloof sterven. De beulen zijn altoos bedacht op allerlei middelen, om hun slachtoffers te beletten psalmen te zingen: verscheiden veroordeelden

werd de mond met een ijzeren tang toegenepen. Doch konden zij ook al niet spreken om te getuigen van hun geloof, hun hemelwaarts gerichte oogen zeiden genoegzaam van waar zij de kracht ontvingen, om deze pijnen te dulden, en welke hoop zij voor de eeuwigheid koesterden.«

Bij Floris wekte deze mededeeling groote droefheid, vooral nu hij dacht aan Pierre, wien wellicht ditzelfde vreeselijke lot te wachten stond; maar bij de overigen had het een gansch andere uitwerking. Zij prezen God, dat Hij hun broeders en zusters zoo getrouw had doen zijn, en zonder de voorzichtigheid uit het oog te verliezen, die óók een Christelijke deugd is, zouden zij niet terugdeinzen, als ook voor hen het uur sloeg om de goede belijdenis af te leggen. Zij wilden getrouw zijn tot in den dood.

Thans kwam Matthys met Jeroen binnen, en daar deze laatste geen onbelangrijk deel in ons verhaal te vervullen heeft, moet ik u eenigszins nader met hem bekend maken. Hij heette Jeroen de Greef, en was een bloedverwant van den alom als Provoost van den Hove of Roô Roede van Brabant beruchten en om zijn wreedheid gehaten Hans de Greef, die in den volksmond Spelle of Spelleken geheeten werd. Jeroen was ongeveer achttien jaren oud, maar zijn verstand was nog niet zeer ontwikkeld, en men zou hem, wegens enkele bekrompen gedachten en zonderlinge manieren en uitdrukkingen voor een onnoozele gehouden hebben, wanneer hij niet van tijd tot tijd bijzondere gaven van scherpzinnigheid en gevatheid aan den dag had gelegd. Trouwens dit gebeurt meer. De uitersten raken elkander, en lieden van zeer geringe verstandsontwikkeling zijn in tijden van nood en gevaar soms veel listiger en slimmer dan zij, die door bedrevenheid en verstand uitmunten. In de stad was het

algemeen bekend, dat Jeroen neiging had tot de nieuwe religie ; maar daar hij ook de Roomsche kerk bezocht, sloegen men weinig acht op hem, te meer daar Spelle hem als bloedverwant ontzien wilde. Hij stelde groot belang in de gemeente, schoon hij in geloofskennis zeer bij haar ten achter stond. Maar hij diende haar met liefde, en gaarne liet zij hem toe haar geheime bijeenkomsten te bezoeken, niet zoozeer wijl hij somtijds een stichtelijk woord sprak of van zijn geloof in den Heer getuigen kon, dan wel omdat zijn betrekking tot den provoost haar meer tot voor- dan tot nadeel kon strekken.

Toen Jeroen binnentrad, wreef hij zich met kracht de handen, minder om te kennen te geven, dat hij het zeer koud had, dan wel om zijn innerlijke tevredenheid te doen blijken. Een glans van genoegen lag dan ook op zijn weinig beteekenend gelaat, en al voortgaande met wrijven, deelde hij mede, dat hij Lukas op een slimme wijze van het Hessenhuis naar het Falkenhuis bij de Hoogebrug had gelokt. Hoe hij dit gedaan had, was zijn geheim ; althans hij zei daar niets van, maar deelde slechts mede, dat toen hij met Lukas de laatstgenoemde brug genaderd was, juist de bevelhebber, Graaf Albrecht van Ladron, aankwam, met een bende Duitsch krijgsvolk, ruitelij, met blauwe vaantjes aan hun lansen, en dat hij in het gedrang daarbij Lukas ontloopen en herwaarts gegaan was.

De naam van Ladron wekte bij de gemeente geen aangename herinneringen op. Ladron had sedert twee jaren, kort vóór Alva's komst binnen de stad, het bevel over Antwerpen gevoerd, en aan hem had men bespeurd, wat men van Alva verwachten kon. Hij was een ijverig vervolger der geloovigen, schreef brandschatting uit en liet de inwoners op een nijpende wijze hun knechtschap gevoelen.

Jeroens mededeeling had ook Gelle niet gerustgesteld. Hij kende Lukas, die als verspieder zich liet bezoldigen voor het verraad, dat hij pleegde, en dus twijfelde er de schipper geenszins aan, dat Lukas, nu hij eenmaal lont geroken had, spoedig weer hier zou zijn, doch ditmaal niet alleen.

En Gelle's vermoeden werd spoedig bevestigd. Terwijl Floris zich met dezen en genen onderhield, hun om hulp bij zijn ondernemingen verzocht en vooral met juffer Trijnen beraadslaagde, hoe zijn vriend kennis te geven van zijn komst en hoe hem uit de macht zijner vijanden te verlossen, — deden zich harde slagen op de huisdeur in het straatje vernemen. Eenigen uit den kleinen kring verbleekten en wendden terstond den blik naar een laag deurtje, tegenover den ingang. Missuens echter behield zijn kalmte en droeg Matthys en Gelle op naar de oorzaak van dat rumoer onderzoek te doen, waaraan zij ook onmiddellijk voldeden. De twee mannen begaven zich naar het kelderluik en bespeurden zes hellebaardiers en den sergeant van den provoost, die, toen zij niet terstond gehoor kregen, met hun wapens tegen de deur bonsden. Hoewel deze ontdekking nu geenszins aangenaam was, werden zij daardoor evenwel niet uit het veld geslagen. Het huis behoorde namelijk in eigendom aan Trijnkens vader en werd bewoond door een gezin, dat in den reuk van Roomsche heiligheid stond, terwijl de kelders, die onder het huis doorliepen en verschillende uitgangen hadden, door Gilles Hofman tot stapelplaats en berging van zijn goederen gebruikt werden. Hiervan had zijn dochter partij getrokken en, met of zonder medeweten van haar vader, dat weten wij niet, kon daar de gemeente in den tijd der vervolging bijeenkomen, zonder terstond opgemerkt, of zelfs door de bewoners van het huis gehoord te worden.

De huisdeur werd geopend, maar toen zich tegelijkertijd aan den ingang twee bekende Roomsche geestelijken ver- toonden, die den sergeant en den hellebaardiers verwijtende woorden toevoegden, vernam Gelle, die in zijn schuilhoek bleef, dat de onrustwekkers zich verontschuldigen en Lukas met verwijtingen overlaadden, wyl hij hen op 't verkeerde spoor had gebracht.

De deur werd weder gesloten, maar Lukas kon het niet verkroppen, dat hij zulke harde woorden had moeten hooren. Terwijl de kleine bende voortging hem te beschuldigen, zeide hij :

»Bij de glorie onzer heilige kerk ! ik verzeker u, sergeant, dat ik tweemaal een man dit huis heb zien binnengaan, en zoo waar de heilige Michael den draak heeft overwonnen, heb ik dien Floris Berthem — gij kent hem wel, den wapen- smid uit de Nieuwstraat, die ruim een jaar of twee geleden de hielen heeft gelicht — heb ik, zeg ik, dien Floris Bert- hem hier in den hoek gezien, en hij is zeker ook in dit huis of daarnaast verdwenen — gewis met behulp van Joost !«
voegde hij er bij, zich kruisende bij het uitspreken van den naam, dien hij aan den Booze gaf . . . »Maar wat is dit?«
vroeg hij, met zijn voet tegen het kelderluik schoppende,
»kan hij hieronder niet verborgen zijn, hij en al de ketters?«

»Dat geloof ik niet,« antwoordde de sergeant, »dat is een kelder van heer Gilles Hofman, en wie zou het wagen tegen hem den vinger op te steken ? Ik heb hem nog hedenmorgen in Onze-Lieve-Vrouwe gezien, waar hij heel devoot zijne gebeden verrichtte. Die man staat in hoog aanzien bij den luitenant en den heer provoost en zal niet toestaan, dat zijn kelders door ketters besmet worden.«

»Maar 't kon wel eens gebeuren, dat hij er niets van wist!« merkte een der hellebaardiers aan.

»Heer Hofman,« zeiden een paar bureu, die op het geraas toegeschoten waren en een plasdankje, of misschien nog wel meer verdienen wilden, »heer Hofman is een goed man, maar er moeten toch zonderlinge vaten in den kelder aanwezig zijn, want ik heb, toen ik een uur geleden toevallig uit het nokluikje naar de straat zag, een man en een vrouw waargenomen, die eerst tegen het luik klopten en daarna eensklaps in den kelder verdwenen zijn. De heilige Ambrosius sta ons bij, maar als zij hier niet in gegaan zijn, dan heeft Joost ze beetgepakt!«

Lukas kruiste zich dadelijk; hij had grooten eerbied voor den Booze.

»En ik,« zei een andere buur, »woon in het achterhuis boven den kelder, maar vanavond hoorde ik onder mij eenig vreemd geluid. Mijn vrouw zei, dat het spinnen of krekels waren, die zich in den kelder vermaken; maar dit geloof ik niet, want 's winters hebben wij er anders geen last van. Wat dunkt u?«

»Wat mij dunkt?« vroeg Lukas antwoordende, »dat hieronder een schaar van kettiers verborgen is, en dat de sergeant wijs zal doen met eerst alles te onderzoeken, vóórdat hij heengaat.«

»En wat zou ik dan moeten doen?« vroeg de sergeant.

»Kloppen tegen 't kelderluik, en als dat niet helpt, met een breekijzer het luik openen.«

»Nu, wij zullen u uw zin geven,« zei de sergeant, »maar bij St. Joris! ik haal u het vel over de ooren, als gij ons daardoor in moeilijkheden brengt.«

De sergeant begon thans te kloppen.

Gelle en Matthys hadden alles gehoord. De laatste sidderde een weinig, beducht voor ontdekking der verborgen gemeente, en wellicht ook voor eigen gevaar. Maar Gelle bleef kalm.

»Matthys,« zei hij, »blijf een oogenblik hier; ik ga de broeders waarschuwen, en zoodra gij mocht vernemen, dat de vijand den kelder wil inbreken, bericht het ons dan.«

Gelle begaf zich naar het ons bekende vertrek, en schoon zijn mededeeling de gemoederen in het eerst in onrust bracht, herstelden zij zich toch spoedig.

»Wij hebben voorshands niets te vreezen,« zei juffer Hofman. »Ik ken alle hoeken en uitgangen van dezen kelder zoo goed als die van mijns vaders huis. Zoodra de nood aan den man komt, bergen wij onze zitplaatsen op, schuiven tonnen en vaten tegen den ingang en geven alles weder het aanzien van een gewonen kelder; daarna blazen wij het licht uit en begeven ons, sommigen naar den uitgang in de Krabbestraat en anderen naar de Burggracht en Zakstraat. Het is waar, de weg is niet gemakkelijk; wij moeten door de diepte heen — doch zoo gaat het meer in het leven eens Christens. Wat u betreft, vriend Floris, gij gaat met mij mee. Ik zal wel zorgen, dat niemand u vindt, en als we in veiligheid zijn, zullen wij overleggen wat er voor Pierre te doen valt. Hoe zwak wij ook mogen wezen, in God zullen wij kloeke daden doen.«

»Amen,« viel Missuens in, die naar dezen en genen ging, om hun geruststellende woorden toe te voegen.

»Maar waar is Gelle gebleven?« vroeg juffer Hofman.

»Die voert een goed plan uit,« antwoordde George de Makelaar. »Hij is, nadat hij ons gewaarschuwd heeft, terstond door den uitgang aan de Burggracht gegaan, om zich van daar door de Zakstraat naar het Burgplein te begeven

naar 't huis van uw vader, om hem bekend te maken met den wrevel, dien Spellekens speurhonden aan zijn eigendom uitoefenen. Ik twijfel geen oogenblik, of heer Gilles Hofman zal bij het kelderluik komen en — wat zullen dan de hellebaardiers, de sergeant en Lukas leelijk op hun neus zien! «

Onderwijl de vergaderden elkander vertroosting en moed toespraken, duurde het kloppen op het kelderluik aanhoudend voort, en toen de handlangers der inquisitie geen antwoord ontvingen, werd er besloten om met geweld den toegang tot den kelder te openen. Een der burenen, een dwepende papist, haalde breek- en stemijzer uit zijn huis, en nu zou men het luik gaan openbreken. Zoodra Matthys dit vernam, verliet hij de donkere ruimte, blies het licht in de gang uit en begaf zich naar den kring zijner vrienden, waar juist besloten werd, om uiteen te gaan, tot groote vreugd van Jeroen, die wel eens van zulk een afwisseling hield.

Het kelderluik was niet van alledaagsch timmerhout. Onze voorouders waren gewoon hun huizen en kelders zóó stevig te bouwen, alsof zij voor de eeuwigheid moesten dienen. In onzen tijd zijn de planken en balken vrij dun, de huizen luchtig en licht, maar ook veel zwakker, alsof de bouwers er een voorgevoel van hebben, dat het toch slechts voor een korten tijd is. Het kelderluik, waarachter de gemeente verborgen was, bestond echter uit dik, zwaar hout en was met ijzer beslagen, geheel in overeenstemming met een tijd, toen de dieven meer vrij spel hadden en niet zoo spoedig op de vingers getikt werden als thans.

De sergeant, geholpen door den ijverigen Lukas, zette reeds voor de derde maal het breekijzer in de nauwe voegen van het luik, toen er eensklaps een stem uit het saamgestroomde volk oprees :



„Wat doet gij, mannen?“ vroeg heer Hofman ernstig.

»Daar komt heer Gilles Hofman aan met Joris, zijn huis-knecht! Ik herken hem aan het witte bont van zijn mantel en aan den hoogen bol van zijn breedgeranden hoed. Joris loopt voor hem uit met twee brandende lantarens, in elke hand een.«

En 't was zoo. Gelle had zich naar het huis van heer Hofman begeven, en terstond was deze met zijn knecht naar den bewusten kelder gegaan, en terwijl Gelle zijn lijf bergde, bereikte heer Hofman de inbrekers, die onmiddellijk hun arbeid staakten, toen zij den geachten en aanzienlijken koopman zagen.

»Wat doet gij, mannen?« vroeg heer Hofman ernstig. »Is het niet een schenden van onze privilegiën, dat er aldus met eens anders eigendom, zonder zijn voorkennis, gehandeld wordt? Ik zal mij tot graaf Ladron wenden en hem mijn beklag doen. Wat voert gij hier uit? Zoekt gij bij mij koopmansgoederen, levensmiddelen? Komt dan in mijn huis. Maar dit is de weg niet om ze u te verschaffen.«

»Wij zijn op het spoor van ketters!« stamelde de sergeant. »Lukas heeft ze ons aangewezen.«

»Lukas zou beter doen,« zei heer Hofman op strengen toon, »als hij op een eerlijke wijze aan den kost trachtte te komen en eerbare lieden niet tot last viel. En wat ketters betreft, — als gij die in mijn kelders meent te zullen vinden, geloof ik, dat ge u deerlijk zult vergissen. Zoek bij mij koopmansgoederen, ammunitie, leeftocht, — maar geen ketters. Overigens, ik heb den sleutel meegebracht. Joris, waar is die sleutel? . . . Zie, hier is hij. Ik zal den kelder voor u openen, en als gij lust gevoelt om er in te dringen en te zoeken naar verdachte personen, — ga dan uw gang, sergeant.«

Joris zette de lantarens op den grond, opende de twee zware kelderluiken, en toen de sergeant en de hellebaardiers in dien donkeren afgrond blikten, weken zij terug, hadden er genoeg van, verontschuldigen zich en — gelijk de Makeelaar voorspeld had — dropen met een langen neus af, waarna ook heer Hofman en Joris zich verwijderden, en de liefhebbers van dergelijke standjes hun woningen opzochten, na eerst Lukas terdege voor deze teleurstelling uitgejouwd te hebben.

Wat de gemeente en haar predikant betreft, deze hadden door diepe onderaardsche gangen een veilig heenkomen gevonden, en onderwijl heer Hofman nog bij zijn kelderluik stond, trad juffer Trijnen met Floris onopgemerkt langs een zijdeur het huis haars vaders binnen.

III.

WAARIN PLANNEN BERAAMD WORDEN.

Floris bevond zich dus ten huize van heer Hofman, en wel in een vertrek, waar men hem niet zoo gemakkelijk zou zoeken. Het lag achter in het huis en grensde aan een stokerij, waardoor het er tamelijk warm was. Ook hadden juffer Trijnen en Joris, welke beiden alleen zijn schuilplaats kenden, gezorgd voor warme bedekking en goed voedsel.

Het was ongeveer tegen halfelf den volgenden morgen, dat Joris dit vertrek binnenkwam en Floris wenkte hem te volgen.

»Heer Hofman,« fluisterde hij hem toe, »is naar de beurs; al de knechts en meiden zijn aan hun werk en juffer Trijnen is alleen. Gij kunt thans ongestoord samen spreken.«

De huisknecht geleidde hem langs donkere gangen en eenzame vertrekken naar de kamer, waar juffer Trijnen hem wachtte.

»Over een uur kom ik terug,« zei hij, »en zal u weer naar uw schuilplaats geleiden.«

Floris dankte hem en trad de kamer binnen. Hij groette juffer Trijnen vriendelijk en gaf haar zijn erkentelijkheid te kennen.

»Geen dank, vriend Floris,« antwoordde zij. »Ik acht mij gelukkig, dat ik u en den geloovigen een dienst mag bewijzen. De eenige vrees, die ik koester, is, dat mijn vader er moeilijkheden door ondervindt, schoon ik alle maairegelen genomen heb, om hem van uw verblijf in dit huis onkundig te houden. Mijn vader is een goed man, maar die zijn eigen weg wil volgen en niets 'doen, dat de opmerkzaamheid zijner vijanden en vooral van de dienaars der inquisitie, gaande maken kan. Koopman en handelaar als hij is, bemoeit hij zich, voor het oog der wereld, met niets dan met zijn zaken, en ofschoon hij uitwendig tot de Roomsche kerk behoort, geloof ik toch, dat hij in zijn hart de Hervorming is toegedaan. Hij weet wel, dat hij tot de verdachten behoort, maar zijn aanzien, zijn onbesproken karakter, zijn uitgebreide handel weerhouden den vijand een hand naar hem uit te steken. Voor de scherpe toepassing der plakaten bevreesd, hebben vele aanzienlijke kooplieden Antwerpen verlaten en hun handel naar elders overgebracht, maar mijn vader heeft gemeend hier te moeten blijven; en dus zouden zijn vijanden den handel, die deze stad doet bloeien, geheel vernietigen,

als zij mijn vader vervolgden. Doch nu meent hij ook van zijn kant niets te moeten doen, dat openlijk aanstoot geeft en den argwaan der inquisitie opwekt, hoewel hij in het geheim, — dit zegt mij mijn hart — zooveel hij kan, de Hervorming begunstigt. Overigens laat hij mij vrij, vertrouwend dat ik niets doe, dat hem in gevaar zal brengen.«

»En toch waagt gij het mij in zijn huis een schuilplaats te verleenen?» riep Floris uit.

»Dat doe ik,« gaf zij ten antwoord, »en ik geloof mijn vader zou hetzelfde gedaan hebben. Maar laat mij er bijvoegen : ik heb een bijzondere kracht, die mij beschermt. De Heer zal over ons waken en«

Zij zweeg eensklaps, als vrezende iets te zeggen, dat zij beter oordeelde te verzwijgen. En daar was ook wel eenige reden voor. Sedert een maand had de luitenant van den heer provoost een gunstig oog op haar geslagen, maar hoeveel goeds hij ook bezat, toch kon zij het niet van zich verkrijgen zijn aanzoek te begunstigen, vooreerst omdat hij in dienst was van den machtigen provoost, en ten andere, omdat hij hetzelfde geloof niet met haar deelde. Ook wist zij, dat haar vader ongaarne zou zien, dat zij haar hand schonk aan iemand, die geen koopman was. Had zij nu naar de inspraak van haar hart gehandeld, dan zou zij den luitenant reeds terstond te kennen gegeven hebben, dat zij hem niet begeerde, maar en het valt moeilijk haar hierom te veroordeelen — zij begreep, dat hij haar in tijden van vervolging van grooten dienst zou kunnen zijn. Zoolang zij hem niet geheel afwees, zou hij haar beschermen en den verspieders het zwijgen kunnen opleggen. Om die reden vergunde zij hem haar van tijd tot tijd te bezoeken, maar zij wachtte zich er wel voor hem eenige hoop te geven.

Hieraan dacht zij, maar Floris aanzijnde, die op het slot harer woorden wachtte, vervolgde zij, zonder den persoon te willen noemen :

» En ik heb een vriend, die mij niet ongenegen is en wellicht ons in deze omstandigheden nuttig kan zijn.«

»Gij weet het doel van mijn komst,« zeide Floris, »zoudt gij door zijn tusschenkomst dat doel kunnen bevorderen? Zoudt gij Pierre kunnen kennis geven van mijn aanwezigheid te dezer stede en hem hoop geven op verlossing uit den kerker?«

»Misschien,« was het antwoord. »Ziehier het middel, waaraan ik gedacht heb. De Roomsche kerk heeft onlangs het Driekoningenfeest gevierd, en op vaders verlangen hebben wij ook daaraan deelgenomen, in zooverre namelijk, dat wij de gebruikelijke brooden hebben laten bakken. Een dezer kleine bakwerken heb ik teruggehouden en kunnen wij thans bestemmen voor den armen Pierre, en ik geloof wel, dat ik hem dit zal kunnen doen bezorgen. . . .«

»Ik begrijp u reeds,« viel Floris haar in de rede, terwijl zijn aangezicht van vreugde straalde, »in dit gebak zou ik een briefje kunnen verbergen, dat alsdan tot zijn kennis kwam.«

»Zoo is het,« sprak zij. »Hier is papier, pen en inkt. Gij kunt dus aan uw vriend schrijven. Maar verlies de voorzichtigheid niet uit het oog. De mogelijkheid bestaat, dat het briefje in verkeerde handen valt en daardoor onze hoop om hem te redden, wordt verijdeld.«

»Gij hebt gelijk,« sprak Floris nadenkend. »Maar God zal ons te hulp komen, naar zijn getrouwheid. Alsof Pierre en ik er een voorgevoel van hadden, dat wij zeker eens in een dergelijke omstandigheid zouden geraken, spraken wij

vroeger af, dat als wij, in gevaar zijnde, elkander eenig bericht wilden geven, dit ontkennender wijze zou geschieden. Ziehier wat ik schrijven zal: »Voed geen hoop. F. is niet hier. Niets kan er gedaan worden om u uit de gevangenis te verlossen.« Wanneer nu Pierre indachtig is aan onze afspraak, dan leest hij juist het tegendeel; dan weet hij, dat ik hier ben en pogingen voor hem doe, terwijl de vijand, als hij dit briefje mocht lezen, even wijs blijft.«

»Ik vind het goed,« zei juffer Trijnen, die terstond het briefje in het gebak verbergde, en dit wel op zulk een kunstige wijze, dat niemand het van buiten kon merken. »Zoo God wil,« vervolgde zij, »ontvangt hij het nog heden. Over een paar uren krijg ik bezoek van iemand, wien ik het wel durf toevertrouwen. Die arme Pierre! Wat zal hij blij zijn en wat zal de hoop in hem herleven.«

»Deel mij intusschen eens mee, wat aanleiding tot zijn gevangenneming heeft gegeven,« zei Floris.

»Gij weet,« antwoordde zij, »dat Pierre na het vertrek van den heer Vermuers, in wiens dienst hij was, bij den koopman Vermandelen in betrekking kwam. Vermandelen, die reeds lang verdacht stond de ketterij te begunstigen, werd gegrepen, in de gevangenis geworpen, en daar hij niet schroomde getuigenis af te leggen van zijn geloof, op de Groote markt verbrand. Pierre had de vlucht genomen, maar de man, die hem hierin behulpzaam was geweest, verried hem en leverde hem aan zijn vervolgers over, en nu zucht hij reeds veertien dagen in zijn kerker. Ik vrees, dat als er niet spoedig uitkomst voor hem opdaagt, hij naar de pijnbank zal verwezen worden en hem hetzelfde lot zal wachten van zijn vroegeren meester.«

»Geve God,« sprak Floris, »ons het middel tot zijne be-

vrijding. Ik heb al verschillende plannen overwogen, maar tot nog toe geen enkel, dat mij volkomen bevredigt.«

Juffer Trijnen had inmiddels haar aangezicht gewend naar het venster, dat op de straat uitzag. De zon scheen vriendelijk door de kleine in lood gevatte ruitjes, alsof zij een boodschapster van goede tijdingen wilde zijn. Eensklaps viel Trijnkens blik op iemand, die hartelijk lachte en regelrecht op het huis aankwam. Een lichtstraal blonk in haar oog, en Floris bij den arm grijpende, sprak zij :

»Ik geloof, dat God ons daar juist iemand zendt, die u in uw gevaarlijke onderneming kan helpen.«

»Wie is het?« vroeg Floris met belangstelling.

»Jeroen de Greef.«

»Jeroen !« riep Floris verwonderd uit. »Ik zag hem gisterenavond. Maar het komt mij voor, dat hij niet van de slimsten is.«

»Ja,« glimlachte zij, »hij is een weinig onnoozel, maar weet toch zeer goed, wat hij zeggen of zwijgen moet, alsof hij een voorgevoel heeft van het gevaar, dat ons omgeeft. Hij hangt aan mij met zijn gansche hart, en« — voegde zij er eenigszins schalksch bij — »als ik niet beter wist, zou ik haast denken dat hij verliefd op mij is. Die arme, goede jongen ! Hij meent het zoo eerlijk en zou voor mij door het vuur loopen.«

»En gij meent, dat hij in staat zou zijn Pierre's verlossing te bewerken?« vroeg Floris, op ietwat ongeloovigen toon.

»Waarom niet ? Op hem zou eenigermate van toepassing kunnen zijn wat geschreven staat : »Het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen.« Waar onze wijsheid te kort schiet, daar gebruikt God dikwijls zwakke krachten, om een heerlijk doel te bereiken.

Bovendien, Jeroen is bekend met den sluitcr en cipier der gevangenis. Ieder kent hem als den neef van heer Hans de Greef, den machtigen provoost, en daar zijn moeder, wier eenige zoon hij is, een zeer rijke en weldadige vrouw is, die haar zoon veel vrijheid laat, weet hij iemand, dien hij voor zich winnen wil, wel eens een geldstuk in de hand te drukken. Ik geloof ook, dat de heer provoost daar dikwijls voordeel van trekt Maar daar is hij.«

Jeroen zag er recht kluchtig uit in zijn dikken, bruinlakenschen mantel, opstaanden witten halskraag en zwarten flap-hoed, waarvan de randen binnenwaarts gebogen waren. Als hij in onze dagen zoo over straat ware gegaan, de kinderen zouden hem voor een vogelverschrikker hebben aangezien, — maar hoe vreemd hij er ook uitzag, te meer daar hij een weinig waggelend liep en een zeer onnoozel gezicht had, — in zijn tijd viel hij niet zoozeer in het oog, en mocht er ook een knaap zijn, die hem spottend nazag, de menschen, die hem en zijn zonderlinge manieren kenden, schonken hem gewoonlijk een vriendelijken groet, wetende dat hij goedig van aard was.

Toen hij de kamer binnentrad en Floris zoowel als juffer Hofman begroet had, barstte hij terstond uit in een lach.

»Daar heb ik wat moois gezien !« riep hij met vollen mond, »daar heb ik wat moois gezien !«

En zonder te vragen of zijn mededeeling welkom of gepast was, vertelde hij, dat de justitie zich thans bijzonder met de schoolmeesters bemoeide. Al de schoolmeesters der stad waren onlangs ontboden voor den kanunnik Franciscus Doncker en heeren schepenen der stad, voor welken zij getuigenis moesten afleggen van hetgeen zij aan de kinderen leerden. En toen was uitgekomen, dat er eenigen onder hen

waren, die geuzensalmen aan de kinderen hadden geleerd, en nu veroordeeld waren daarvoor boete te doen.

»Verbeeld u,« ging hij voort, juffer Trijntje aanziende, »verbeeld u, daar kom ik bij het stadhuis. Ik weet niet, wat daar te doen is, want honderden menschen waren daar op de been. Ik dacht, dat zij weer een ketter hadden gepakt — wat jammer zou zijn, nietwaar? Maar och neen, 't was maar een schoolmeester, die boete moest doen. En ik heb hem ook gezien! Ja, dat heb ik. Hij liep tusschen een paar dozijn kanunniken — schrik niet, juffer — in zijn hemd, blootvoets en een wassen kaars in de hand, terwijl hij zich naar de kerk begaf, om daar zijn spijt bekend te maken, dat hij — zonder te bedenken wat hij deed — aan de kinderen die goddelooze liederen liet leeren. Die arme man bibberde als een juffershondje, bij de felle kou, en ik had al mijn mantel afgedaan, om hem dien om te hangen, toen mijn neef Spelle mij bij den arm trok en een boos gezicht tegen mij zette. 't Was dom van Spelle, nietwaar? Maar door deze beweging viel een der monniken tegen den schoolmeester aan en kwam met zijn neus in de brandende waskaars terecht. »Au!« schreeuwde de dikkerd, waarop ik vreeselijk moest lachen. Doch had Spelle mij niet handig weggemoffeld, ik zou, geloof ik, het met de andere kanunniken en de hellebaardiers te kwaad gekregen hebben. Maar lachen moest ik, en dat moet ik nog. Toch spijt het mij,« vervolgde hij, terwijl zijn gelaat een ernstige uitdrukking aannam, »dat ik den armen schoolmeester niet eenig geld in de hand heb gestopt. Ik had het bij mij« — ging hij voort, in zijn zakken rammelende — »en zoo'n arme schoolmeester kan het in dezen harden winter best gebruiken. Dat zegt moeder ook.«

»En kwaamt gij dat ons vertellen?« vroeg juffer Trijnen.
 »Ik hoor liever aangener dingen van u.«

»Kan ik het helpen,« antwoordde hij, »als ik een Jobsbode moet zijn? Maar moeder zegt: er is zuur en zoet in de wereld. Zij bedoelt niet in de keuken. Ik ook niet.«

»En hebt gij dan van dat zuur en zoet opgedaan?« vroeg Trijnen.

»Ja, en dit kwam ik u ook vertellen. Toen ik vanmorgen het Steen voorbijging, zag ik daar een groote drukte en vernam, dat er drie gevangenen ontsnapt waren.«

»Ontsnapt?« riep Floris uit.

»Ja, en niet alleen ontsnapt, maar zij waren verdwenen als vallende regendruppels in een sloot. De raadsheeren Oudart en Asseliers, die zich juist naar de vierschaar begaven, zagen zoo boos als een spin, en gaarne had ik gelachen, maar ik durfde niet.«

»En kent gij ook de namen der ontsnaptent?« vroeg Floris.

»Ik heb ze wel gehoord,« was zijn antwoord, »maar hij, dien gij verwacht, is er niet bij.«

Floris zag Jeroen vol verbazing aan en in zijn oog lag de vraag: hoe weet gij dat?

»Ik heb dadelijk begrepen, slim als ik ben,« zei de onnoozele, die zich vergenoegd de handen wreef, »dat uw komst hier in betrekking stond tot Pierre. Maar,« liet hij er goedsmoeds op volgen, »ik heb er niemand iets van gezegd, zelfs mijn moeder niet, want die kan niet zoo goed zwijgen als ik, nietwaar lieve juffer?«

Juffer Trijnen lachte hem vriendelijk toe, 'tgeen den jongeling goed scheen te doen, en zeker zou hij haar daarvoor de handen gekust hebben, als Floris er niet bij geweest ware.

»Doch — nu komt het zure,« ging hij voort. »Terwijl ik bij het Steen stond, hoorde ik, dat de arme Pierre overmorgen voor de vierschaar moet verschijnen.«

»Overmorgen!« riepen Trijnen en Floris uit, terwijl zij elkander veelbeteekenend aanzagen.

»Ja, overmorgen. Die arme jongen!« ging hij voort, meelijdend met het hoofd schuddend. »En ik vrees — ik vrees, dat als er niet spoedig iets beters voor hem gevonden wordt, het hem dan gaan zal als zijn vroegeren meester — wiens ziel nu bij God is,« voegde hij er vromelijk bij.

Floris liet het hoofd op de borst zinken.

»Houd moed, mijn vriend,« fluisterde Trijnen hem toe.
»Denk aan Psalm 68 vs. 21.«

Een zacht geklop op de deur herinnerde juffer Trijnen aan haar afspraak met Joris, die dan ook de boodschap bracht, dat heer Hofman thuis was gekomen.

»'t Is beter voor u,« fluisterde Trijnen haastig Floris in, »dat gij weer zoolang naar uw schuilplaats gaat. Jeroen zal niets verklappen, wel?«

»O neen,« antwoordde Jeroen met vuur, hoewel een weinig te driftig, »geen duimschroef of tortuur krijgt iets uit mijn mond van al dat gij wilt hebben dat ik zwijg.«

»Nu, vaarwel dan, mijn vriend,« sprak zij tot Floris. »Tot later. Ik hoop u spoedig goed nieuws te doen hooren.«

Zij keerde zich tot Joris. Het was duidelijk, dat zij een grooten strijd had te strijden. Maar beslist als zij was, werd de overwinning spoedig behaald, en Joris ter zijde nemende, fluisterde zij hem toe: »Begeef u straks tot den luitenant van den heer provoost, en zeg hem, dat ik hem tegen één ure hier verwacht.«

Joris knikte toestemmend en vertrok met Floris.

»En nu heb ik nog een woordje met u,« zei juffer Trijnen tot Jeroen. »Gij kunt mij een belangrijken dienst bewijzen, waarbij gij al uw slimheid behoeft.«

»Een dienst — aan u !« riep Jeroen uit, die wel lust had haar te omhelzen, of van vreugde in de kamer rond te springen. »Alles — alles wil ik voor u doen, als die leelijke luitenant maar niet bij u komt,« voegde hij er een weinig jaloersch bij.

»Nu, daarover zullen wij later spreken. Zijt gij gereed, dan zal ik u een geheim mededeelen.«

»Ik luister,« zei Jeroen.

Toen Jeroen een half uur later het huis van den koopman Hofman verliet, begaf hij zich allereerst naar zijn kleermaker, die nog een ouden mantel van hem had, welken hij thans goed kon gebruiken. Onderweg bleef hij nu en dan stilstaan en lachte in zichzelf.

»Wat zal Pierre wonderlijk opzien, als hij mij aanschouwt ! Ik denk wel, dat hij een weinig verlegen zal worden, want hij dreef vroeger wel eens den spot met mij, zooals neef de provoost ook doet, meenende, dat ik niet recht wijs ben. Maar ik wil hem bewijzen, dat de grootste wijsheid is elkander lief te hebben. God heeft mij ook lief — en dat is wel een wonder !«

IV.

WAARIN JEROEN, VOLGENS DEN PROVOOST,
ZIJN ONNOOZELHEID BEWIJST.

In de vorige hoofdstukken heb ik nu en dan van het Steen gesproken, en daar ik voornemens ben u thans binnen die gevangenis te leiden, wil ik u eerst met dit merkwaardig en afgrijselijk gebouw uit den middeleeuwschen tijd bekend maken.

Allereerst de naam. Gewoonlijk werd die kerker het Steen genoemd. Waarschijnlijk was dit een verkorting voor: Het steenen Huis, en heeft het allereerst gediend tot woning voor een der aanzienlijke ridders of edelen uit dien tijd, die gewoon waren — in tegenstelling met de houten huizen der burgers — hun verblijven van steen op te trekken tot meerdere veiligheid hunner personen en bezittingen, ingeval het volk eens van plan mocht zijn oproer te maken. Dergelijke oude steenklompen vindt men nog meer, gelijk bijv. te Brussel het Kantersteen en te Gent het Gravensteen. Het is evenwel niet zeker, dat het Steen, 'twelk wij nu op het oog hebben, oorspronkelijk voor een kasteel of een ridderlijk slot gesticht werd, maar wel zijn er bewijzen, dat het reeds in 1300 tot gevangenis diende, en in later jaren telkens meer daartoe werd ingericht. Tijdens ons verhaal werd het in drie vakken verdeeld: De Poorterskamer, waarin de burgers gevangen zaten, die hun kost en het recht van het Steen konden betalen; de Diefputten, bestemd voor alle soort van misdadigers, schuldig of onschuldig, en het

gemeene Steen, bevattende eenige vertrekken of kamers, waarin gevangenen, van geen al te groot misdrijf beschuldigd, gemeenschappelijk werden opgesloten. Bovendien waren er nog onderaardsche vertrekken, waarin de gevangenen gefolterd werden, te oordeelen naar de katrollen, krammen, pijnbank en marteltuigen, die men er gevonden heeft. Ook werden in deze onderaardsche hollen zulke personen ter dood gebracht, wier bloedverwanten de schande eener openbare doodstraf wilden ontgaan, en daarvoor dan belangrijke sommen moesten storten.

Zoo lezen wij dan ook in de jaarboeken van het Steen, dat aldaar in 1557 vijf herdoopers werden onthoofd; dat zekere Jan Bosschaert in 1561 in een kuip werd verdrongen; dat in 1569, kort vóór het begin van ons verhaal, een Calvinist gekuipt, en een jonge vrouw door den beul onthoofd werd.

Vreeselijk zulk een gevangenis! Vreeselijk de geschiedenis van het martelaarsbloed, dat daarbinnen gestort werd. God zij geloofd, dat wij — althans in dit opzicht — betere tijden beleven, schoon de gedachte ons wel eens bekruipt, dat dergelijke gruwelen uog wel eens zullen wederkeeren, daar de ongerechtigheid niet verminderd is, en het ongeloof — heden meer dan vroeger — zich met kracht aangordt, om strijd te voeren tegen den Heer en zijn Gezalfde.

Laat mij hier nog ten slotte bijvoegen, dat het Steen tot in 1823 als gevangenis heeft gediend. Daarna werd het tot een zaagmolen ingericht, en thans dienen de kelders tot bergplaats van visch, terwijl er ook in het gebouw woningen zijn getimmerd. *)

*) Deze bijzonderheden zijn ontleend aan het werk *Martens en Torfs*, geschiedenis van Antwerpen, Deel I. 1845, waarin ook de afbeeldingen en de plattegrond van gemelde gevangenis voorkomen.

Keeren wij thans terug naar het Steen van 1569. Wanneer men van de Markt langs de Vischsteeg ging, bereikte men de zoogenaamde Gevangenisstraat, aan welker ingang een groot kruis stond, waaraan een houten Christus hing. Ging men dit voorbij, dan bereikte men een open, niet al te hooge steenen poort, met een afdak, welke poort toegang gaf tot het smalle plein voor de gevangenis, waar soldaten, hellebaardiers en wachten op en neer liepen, tot bewaking van dezen kerker. Links van de poort verhief zich dit sombere steenen gebouw, kenbaar aan een ronde en gewelfde deur van zwaar eikenhout met ijzer beslagen. In deze deur bevond zich een kleinere, niet bestemd tot in- of uitgang, maar dienende tot een soort van spiegel, waarvan de portier of cipier, als het noodig was, kon gebruik maken. Boven deze ronde deur verhief zich een uitgebouwde kamer, sierlijk van buiten gebeeldhouwd, maar te oordeelen naar de ijzeren tralies voor de vensters, wenschten de personen, die zich daarbinnen bevonden, liever er buiten te zijn. De rechtervleugel was geheel tot gevangenis ingericht, terwijl de linker, die aan de poort grensde, kleiner was en tot woning voor den cipier strekte.

Het was in den laten namiddag van den dag, volgende op dien, waarop wij Floris ten huize van heer Gilles Hofman hebben aangetroffen, dat Jeroen de Greef het hierboven beschreven kruisbeeld met eerbiedige buiging voorbijstapte, zonder een glimlach te bedwingen. De koude was nog even streng, maar hij scheen er niets van te gevoelen onder dien dikken bruinen mantel. Telkens als de scherpe wind een slijp van dien mantel ophief, kwam daaronder een gedeelte van een anderen mantel te voorschijn, zoodat men wel moest

denken, dat de eigenaar zich behoorlijk tegen de nijpende vorst had willen kleeden. Maar waartoe hield hij dan den bovenmantel zoo stevig vast, als vreesde hij, dat men den ondersten zou zien? Wilde hij niet voor het oog van den voorbijganger voor kouwelijk doorgaan, of had hij er een andere reden voor? Wij zullen dit straks zien. Nu althans deed hij zijn best den ondersten mantel te verbergen. Hoewel de neerhangende rand van zijn hoed bijna zijn oogen bedekte, toch waren deze bezig hun werk te doen, en scherp nam Jeroen iederen voorbijganger op. Hij had namelijk bespeurd, dat Lukas, die hem bij de Vischbrug ontmoet was, hem achtervolgde, en niet telkens willende omzien, vertraagde hij tusschenbeide zijn tred, om den verspieder gelegenheid te geven hem vooruit te komen. Doch Lukas hield zich op een afstand achter hem, en toen nu Jeroen merkte, dat deze man besloten had hem te volgen, stapte hij flink door, bereikte de deur der gevangenis, en in de donkerheid naar den klopper zoekende, liet hij dezen, toen hij hem eenmaal tusschen de vingers had, drie malen hard nedervallen.

Maar zoo spoedig als hem thans geopend werd, had hij het niet verwacht. Hij was reeds meermalen binnen het Steen geweest, waar men hem als neef van den machtigen provoost met onderscheiding behandelde, doch telkens als hij kwam, duurde het een geruimen tijd, vóórdat de groote deur voor hem ontsloten werd. Maar thans, nauwelijks dreunde de zware klopper, of de deur opende zich, en tegelijk met het licht van een fakkel en een lantaren, drongen er twee mannen naar buiten, in wie Jeroen, tot zijn spijt en niet zonder schrik, den provoost en zijn luitenant herkende.

Jeroen, die hen liever thans niet hier ontmoet had, zou gaarne teruggekeerd zijn, maar dit ging niet. Men had hem

gehoord en gezien. Hij moest zich dus naar de omstandigheden schikken.

»Gij hier?« vroeg hem de provoost eenigszins barsch, 'tgeen zoo zijn gewoonte was, schoon zijn stem tot allerlei toonbuigingen in staat was, al naar hem dit voor- of na-deelig kon zijn. »Gij hier?«

»Zooals gij ziet, waarde neef,« antwoordde Jeroen, op vroolijken toon. »Het is mij thuis te eenzaam bij moeder, die den ganschen tijd zit te lezen in vrome devotiën, waarvan ik toch geen letter begrijp.«

»Ja, gij zijt geen schoolmeester en zult het ook nimmer worden, want, dit weet gijzelf wel, het kruik hebt gij niet uitgevonden.«

»Nee, voor kruik ben ik ook bang,« zei Jeroen, die deze bespotting van zijn bekrompenheid lijdelijk verdroeg.

»Dat doet er ook niets toe, Jeroen,« zei de provoost, »maar wat wilt gij hier eigenlijk uitvoeren? Gij hebt toch geen plan hier den nacht door te brengen?«

»Dat hangt er van af, heer neef,« antwoordde Jeroen, die zijn eigen gedachten terughield. »Als het er mij goed bevalt en de cipier mij eens tracteeren wil op een kruik warmen wijn! Jongens, heer neef, daar houd ik zooveel van, en moeder geeft mij dien niet, daar zij liever haar geld aan de armen schenkt.«

»Ik houd ook van een goed glas wijn,« zei Spelleken, »maar ik ben niet zoo rijk als mijn neef. Doch hoe het zij, ik mag u vanavond niet toelaten, Jeroen,« vervolgde de provoost. »Ik krijg wel eens klachten, dat gij de gevangenen van allerlei eetwaren voorziet, en ware het nu nog dat gij de arme dieven en moordenaars een brokje toereiktet, ik zou het nog door de vingers zien, maar gij bemoeit u bij voor-

keur met die vermaledijde ketters, voor wie 't best zou zijn, als zij allen verbrand werden. Bovendien, vanavond gaat het niet meer, daar de instructiën luiden, dat na de vesperklok de deur niet geopend mag worden dan alleen voor de personen, die naar buiten moeten, of voor de leden der vierschaar.«

»Kan ik dan geen lid der vierschaar worden?« vroeg Jeroen.

Over deze vraag moest de provoost lachen, en zich omkeerende tot den luitenant, streek hij met den vinger haastig langs het voorhoofd, alsof hij te kennen wilde geven, dat het daar bij Jeroen niet pluis was.

»Gij — gij?« vroeg hij, steeds lachende. »En waarom?«

»Dan kon ik te allen tijde de gevangenen bezoeken, die ik verkoos.«

»En hen zeker op allerlei lekkers onthalen, met hen gastreeren, een kostelijken maaltijd houden en ten slotte hun de vrijheid geven. Neen, zulke leden voor het gerechtshof zouden wij niet kunnen gebruiken. Waartoe ware dan de beul?«

»O, dien zou ik naar een monnikenklooster zenden,« antwoordde Jeroen droogjes.

»Kom — kom, praatjes!« zei Spelleken. »Weet gij wat, neef, ga naar huis. 't Is hier tochtig en koud. Ik verlang ook naar mijn huis. Gaat gij mede?«

»Liefst niet, heer neef.«

»Maar wat wilt gij dan, onnoozele hals? Ik kan u toch hier niet laten staan. Uw moeder zou doodelijk ongerust worden.«

In dit oogenblik knikte de luitenant Jeroen toe, en de jongeling, die dit teeken best begrepen had, knipte gunstig met het linker oog.

»Maar wat wilt gij dan?« herhaalde de provoost, in de meening, dat Jeroen naar een antwoord zocht.

Jeroen boog zich naar het oor van den provoost, en zei half fluisterend, maar toch zóó, dat de luitenant het vernemen kon :

»Ik wil Pierre de Decker bezoeken.«

De luitenant trad achterwaarts, en de provoost week ook van schrik en verbazing achteruit tegen de steenen kolom.

»Ja,« herhaalde Jeroen, alsof hij iets groots en meesterlijks had gezegd, »ik wil naar Pierre de Decker.«

»Maar hoe komt het in uw hersens op?« vroeg Spelleken, die van zijn verbazing een weinig bekomen was. »Hoe kunt gij toch zoo onnoozel zijn en zoo iets willen! Wilt gij — gij — de zoon van de vrome Machteld de Greef, die haar gansche huis voor de heiligen heeft bestemd, en wier devotie alomme een goeden reuk heeft, — wilt gij dat hok binnenkruipen, dat die jeugdige ketter door zijn heiligschennenden adem nog verpest? Neen, ik moet zeggen — gij begint mij een weinig verdacht te worden, als gij zulk een verlangen te kennen geeft.« Maar alsof hij tot andere gedachten gekomen was, voegde hij er haastig bij: »Weet gij wat, neef? Kom overmorgen, of de volgende week.«

»En waarom?« vroeg Jeroen op den simpelsten toon.

»Omdat gij hem dan op de Groote Markt kunt zien.«

»En wat zou ik daar zien?«

»Hoe die ketter zijn welverdiende straf ontvangt en verbrand of — als de heeren rechters genadig zijn en hij zijn ketterij afzweert — eenvoudig met het zwaard onthoofd wordt.«

Jeroen bracht de hand aan den nek, en zeide :

»Dat doet zeer, heer neef!«

»Och, 't duurt maar een oogenblik,« zei Spelleken luimig. »Als de beul een paar weken zoo voort kon gaan, dan was al dat kettersche gespuis voorgoed opgeruimd. Maar gij hoort het, neef,« vervolgde hij, een schrede doende buiten de deur, als wilde hij voortgaan, »gij kunt vanavond hier niet zijn, nog minder dien ketter spreken, die morgen eens naar beneden zal gehaald worden, om kennis te maken met de tortuur.«

»Ik wilde hem zoo gaarne troosten, heer neef,« zei Jeroen.

»Laat dat aan de kanunniken over,« sprak Spelleken geeuwend. »Die verstaan dit werk meesterlijk. Gij zoudt hem toch met onzin bezighouden. Kom, laat ons gaan, luitenant!«

De provoost zette de tweede schrede buiten de deur. In dit oogenblik stak Jeroen de hand in den zak, vulde haar met een paar goudstukken, en op een slinksche wijze de hand van den provoost grijpende, drukte hij dit geld er in. De provoost voelde terstond dat het goud was, en wonderlijk was de glans, die — geholpen door het fakkellicht — thans op zijn gelaat te voorschijn kwam. Het was ook niet voor de eerste maal, dat op deze wijze zijn hand met goud in aanraking kwam, en dat hij dit ter begunstiging van den een of anderen gevangene aangenomen had. Het slot van ons verhaal zal ons daarvan nadere bijzonderheden mee-deelen.

»Heer neef,« fluisterde Jeroen, »laat mij hedenavond hier binnen. Ik blijf maar een oogenblik bij den cipier — en als ik mij bij hem verveel, wil ik wel weg gaan.«

De provoost begon te hoesten en stotterde een paar woorden, die door de goudstukken uit zijn keel gehaald werden. Hij weifelde, maar bang zijnde, dat Jeroen het geld zou terug-trekken, daar deze de hand nog vasthield, wendde hij zich

tot den luitenant, zeggende, hoewel met horten en stooten :

»Wat dunkt u? Zou het kwaad kunnen hem nog eens voor ditmaal binnen te laten?»

»Ik geloof van neen,« antwoordde de luitenant. »De cipier zit ook zoo alleen en is, meen ik, op gezelschap nogal gesteld.«

»Nu, mijnentwege!« zei de provoost, die tot zijn vreugde merkte, dat Jeroen de hand losliet. »Maar niet te lang — niet te lang, hoor!»

»Neen, niet te lang,« antwoordde Jeroen, »maar als ik mij bij den cipier verveel, dan kan ik immers wel even Pierre«

Jeroen had intusschen de hand weer in den zak gestoken, en liet deze denzelfden weg gaan als daar straks, waardoor de provoost nog meer overtuigd werd van de gulheid van zijn waarden neef.

»Nietwaar, heer neef?» vroeg hij.

»Och,« zei de provoost, half fluisterend tot den luitenant, »wat voor kwaad zal die onnoozele hals bij dien ketter kunnen uitvoeren? Mij dunkt, het zou wel kunnen.«

Haastig onttrok hij zijn hand aan die van Jeroen, terwijl hij de goudstukken onder zijn mantel verbergde.

»Maar stop zijn hoofd niet vol met uw verwarde praatjes!« hernam hij, Jeroen op den schouder tikkende, »en vooral laat u door hem niet besmetten, want die kettters zijn zoo mild met hun vergift Doch nu, kom, heer luitenant. Wij moeten voort.«

En zich tot de achter hem staande mannen, de gevangenisluiters, wendende, riep hij hun toe :

»Brengt mijn neef bij den cipier, en laat hem — zoo hij het verkiest — toe bij dien ketter. Tot weerziens, neef! Och,

och! wat is hij toch onnoozel!« riep hij als in het voorbijgaan den luitenant toe. Hij bleef echter eensklaps stilstaan, alsof hem onverwachts iets was ingevallen.

»Ja, ja,« zei hij binnensmonds, »men kan niet weten of Jeroen niet iets bijzonders in zijn schild voert. Onnoozele lui hebben kuren. Ik zal over een paar uren terugkomen, om te zien, of alles in orde is. En mocht dit niet zoo wezen, welnu, dan zal ik er wel een mouw aan weten te passen.«

En luide sprekende wenkte hij den luitenant, drukte Jeroen de hand en vertrok.

In hetzelfde oogenblik kroop Lukas terug, in den donkersten hoek van de poort, bij zichzelf zeggende: »twee er uit en een er in. Het zal mij benieuwen hoe lang deze er in blijft.«

Intusschen trad Jeroen de gevangenis binnen, zonder dat er een trilling door zijn hart ging, toen hij de zware deuren achter zich hoorde dichtvallen.

V.

WAARIN WIJ IN EEN DIEFPUT KOMEN.

Ik heb u bij de korte beschrijving van het inwendige der gevangenis de drie afdeelingen genoemd, waaruit het Steen bestond. Daar Pierre de Decker niet tot de gewone misdadigers behoorde, maar van ketterij en afval van de heilige kerk beschuldigd werd, moest hij wel een plaats innemen in

een der zoogenaamde diefputten. Waren er hokken geweest van nog lagere orde, gewis zou een dezer nog te goed voor hem geweest zijn, want menschen, die in Jezus alleen en niet in de zaligmakende kerk van Rome hun heil zoeken, mogen niet eens de lucht inademen of het daglicht aanschouwen. Althans, zoo oordeelde oudtijds de vierschaar der inquisitie. Of haar vereerders heden van gedachten veranderd en verbeterd zijn, durf ik niet beweren. Misschien wel — misschien niet.

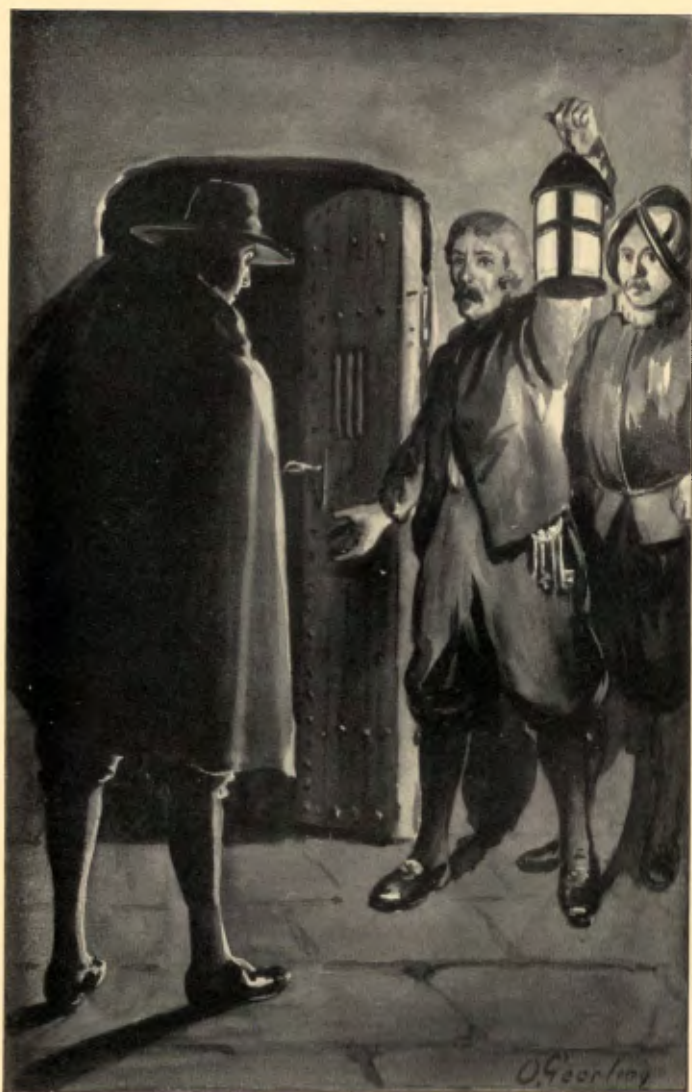
De diefputten waren nogal van elkander onderscheiden. Vertrekken of kamers konden ze niet genoemd worden. Het waren gewelfde en boogwijze verdeelde ruimten, door dikke muren van elkander gescheiden; vunzige, benauwde hokken, waarin zelden frissche lucht kon binnendringen. De gevangenen, die dit ellendig verblijf moeten bewonen, mogen nog van geluk spreken, als de muur van hun hok op de binnenplaats uitkomt. In dit geval is er boven in het gewelf een luchtgat, waardoor licht en lucht heendringen, maar in de overige hokken is alles donker als in het graf, en de eenige lucht, die men den gevangene gunt, moet zich een doortocht banen door eenige gaten, die in de deur zijn aangebracht. Tot verwarming en tot reiniging bevindt zich niets in zulk een hol. In een hoek ligt een dikke bos stroo, en zoo zich de gevangene een weinig tegen de koude, vooral des nachts, bedekken wil, moet hij een gedeelte van dit stroo over zijn ledematen uitspreiden.

In een van deze hokken zat Pierre de Decker.

Gij zoudt hem niet herkend hebben, den schalkschen, iet of wat ondeugenden knaap, dien wij in 1566 ten huize van den korenkooper Vermuers aantroffen. Toen lag de blos der gezondheid op zijn gelaat, de levenslust blonk uit zijn oogen,

en de schertsende glimlach verliet hem geen oogenblik. En thans! 't Is waar, de knaap was een jongeling geworden; de kinderschoenen waren aan een kant gezet, en hij had zich uitwendig flink ontwikkeld; maar hoewel er nog altijd iets van den ouden Pierre in hem was overgebleven, toch had er binnen in hem een verandering plaats gegrepen, die, voor het oog der menschen wel niet bekoorlijk, zeker door hoogere wezens met blijdschap was aanschouwd, want — aldus verhaalt de apostel Lukas in zijn Evangelie, — »er is blijdschap voor de engelen Gods over een zondaar, die zich bekeert.«

En die bekeering had bij hem plaats gegrepen. Uit hetgeen ik u vroeger van hem verhaalde, is u gebleken, dat hij met de dingen der Roomsche kerk den spot dreef en ook van tijd tot tijd de bijeenkomsten der Hervormden te Borgerhout of in de bosschen van Berchem bezocht. Maar iemand kan tegen de leer der Roomsche kerk gekant zijn en spottend de schouders ophalen over haar Maria-vergoding, beeldendienst en wat dies meer zij; iemand kan zelfs aan de Hervormde leer de voorkeur geven, en aan de geloovigen, die de Hervorming aankleven, allerlei diensten bewijzen, en toch met dat alles zelf geen geloovige wezen, geen Christen zijn in de ware beteekenis van het woord. Daartoe behoort iets anders. Daartoe is noodig de erkenning en oprechte belijdenis van zonde, met een diep gevoel, een volle overtuiging van schuldig te zijn voor God; daartoe is noodig de hand uit te strekken naar verlossing en de knieën te buigen voor den eenigen Zaligmaker; daartoe is noodig alléén door Jezus — zonder tusschenkomst van eenig mensch, hij moge dan priester, of hoe ook heeten — tot God te gaan, om van Hem te ontvangen vergeving van zonden en de verzekering des eeuwigen levens in heerlijkheid.



Nog een paar seconden van spanning — daar wordt de deur geopend.

En Pierre de Decker, geleid door de genade Gods, had een goeden leermeester gevonden in Floris Berthem, die, alsof hij zijn oudere broeder ware, van het eerste oogenblik af, dat hij hem ten huize van den korenkooper had aangetroffen, hem al de toegenegenheid van een liefhebbend hart bewezen had. Voortbouwende op den — hoewel niet al te ernstig opgevangen — grond, door andere Christenen in Pierre gelegd, had hij dezen gedurende zijn verblijf te Antwerpen gedurig vermaand en hem met ernst gewezen op de noodzakelijkheid van het geloof in den Heiland, zonder hetwelk de ziel geen vrede smaken kan; en gelijk ik u dit hierboven in een vroeger hoofdstuk reeds heb meegedeeld, God had zijn pogingen gezegend. Pierre was tot nadenken, tot ernst gekomen. Hij had zich openlijk als een ketter doen kennen, als een jeugdig geloovige gewandeld, en van dien tijd dagteekende het innige verbond van Christelijke vriendschap tusschen hem en Floris, een verbond, dat zelfs de dood niet in staat zou zijn te verbreken.

Minder voorzichtig, minder kalm en overlegend dan Floris, had hij in het eerste vuur der Christelijke liefde de wijze bedachtzaamheid uit het oog verloren, die toch ook een sieraad van den geloovige moet wezen. Wij mogen het hem evenwel niet al te euvel duiden, dat hij die bedachtzaamheid niet gebruikte, daar wij ons in een tijd verplaatsen moeten, waarin partij tegenover partij scherp geteekend stond, waar zoowel de geest des geloofs als die des ongeloofs geen lauwheid toeliet, maar beslistheid vorderde, — een tijd, waarin een jeugdig gemoed, dat God en het vaderland liefhad, met smart vervuld werd, ziende hoe de dienst des Heeren schandelijk misbruikt, vertrapt en vertreden werd, terwijl het land zuchtte onder de klauwen van een tijger als

Alva, die het bloed zijner slachtoffers met wellust vergoot. In zulke tijden behoort er een groote mate van genade toe, om kalm te blijven en zoo lang mogelijk te zwijgen, — en daarom herhaal ik : wij moeten Pierre de Decker niet te hard vallen, dat hij de wijze bedachtzaamheid uit het oog verloor. Hij had in ieder geval den moed zijn geloof uit te spreken, zich te scharen aan de zijde van zijn gefolterden en ter brandstapel veroordeelden meester ; en het loon daarvoor was, dat de ijzeren, bloedige hand der inquisitie hem greep en hier in dit sombere hol bracht.

De vraag is niet : of gij de wijze bedachtzaamheid van Floris beter keurt, maar wel : of gij den moed van Pierre zoudt gehad hebben, om in het gezicht van gevangenis, marteling en schavot, te getuigen van uw geloof in Jezus Christus, met verwerping van alles, wat zich tusschen Hem en u plaatst.

Neen, gij zoudt Pierre de Decker niet herkend hebben, al ware het ook, dat zijn kerkerhol verlicht was door de stralen der zon of den gloed van fakkellicht. In- en uitwendig was hij veranderd ; de vervolgingen der laatste tijden, de inkerkering in een ongezond hok, het schrale voedsel, dat hem sedert eenige dagen was toegereikt, de onzekerheid van zijn lot, het vooruitzicht op de martelingen, die hem wachtende waren, — dit alles had den krachtigen jongeling zeer verzwakt en de kleur van zijn wangen doen verdwijnen.

Hij liep de enge cel, waarin hij zich bevond, op en neer en wreef zich de handen tot wering der koude. Nu en dan stond hij stil en zag op naar het luchtgat, waardoor hij een stukje van den nachtelijken hemel kon aanschouwen, en de handen omhoog heffende, riep hij de hulp en sterkte in van Hem, die ook in het verborgen ziet. Eenigszins gesterkt

en vertroost door de verzekering van Gods nabijheid, zette hij zijn wandeling voort, toen zijn oog viel op een plekje van den muur, waar het sterrenlicht vol glans op neerstraalde. Er waren op dat plekje met een scherp werktuig eenige woorden gegrift, en hoe dikwijls hij ze reeds gelezen had, in dit uur waren zij hem tot bijzondere verkwikking. »Heb goeden moed — dus las hij — in de wereld zult gij verdrukking hebben, maar Ik, de Heer, heb de wereld overwonnen.« Die woorden overdacht hij, en hoe meer hij den nadruk legde op het laatste gedeelte, des te meer werd de hoop in hem levendig, dat er hulp en uitkomst voor hem zou opdagen. En was die hoop dan zoo ijdel? Hij herinnerde zich, wat er gisteren was gebeurd. Terwijl hij daar op zijn strooleger lag, was plotseling de deur van zijn gevangenis geopend geworden en was de cipier met twee sluiters gekomen, om te zien of alles nog in orde was en of hij geen pogingen gedaan had om te vluchten. Wat was dat een bespottelijk onderzoek geweest. Hoe kon hij uit dit hol ontkomen, welks muren uit dikke metselsteenen bestonden, terwijl de deur goed verzekerd en het luchtgat zóó hoog aangebracht was, dat niemand het zonder ladder kon bereiken. Die mannen moesten echter hun plicht doen, en nadat zij elken hoek nauwkeurig hadden onderzocht, gingen zij weer heen. Een der sluiters was de laatste, die de cel verliet, en het kwam Pierre voor, dat toen deze het schamele strooleger voorbijging, waarop hij zat, er iets op den grond viel. Toen allen vertrokken waren en de deur gesloten was, zocht Pierre naar het gevallen voorwerp, en tastende en zoekende, raakten zijn handen iets koude, iets klevig aan, dat tusschen het stroo gevallen was. Hij raapte het op, begaf er zich mee naar den hoek, waar het daglicht inviel, en zag tot zijn

verbazing een stuk gebak. Hoe dit hier kwam, wist hij, maar van wien? dat was de vraag. Ongetwijfeld had de sluiser hem deze versnapering op een bedekte wijze willen doen toekomen; maar waarom zoo geheimzinnig? Waarom het hem niet in de hand gegeven? Daar moest iets achter schuilen. Zou het soms met een booze bedoeling zijn geschied? Was het gebak ook vergiftigd, en wilde men hem — den ketter — wellicht op deze wijze beletten voor zijn rechters een goed getuigenis af te leggen? Hij betastte het bakwerk van alle zijden, berook het en brak het open, om te zien of het meel van binnen wel zuiver was en niets verdachts had, — toen hij een smal strookje papier vond, welks inhoud ons reeds bekend is. In het eerst ontroerde hij. Daar straks nog had hij zich vertroost met de hoop, dat God hem uitkomst zou geven, en door dit briefje werd hem alle hoop afgesneden. »Neen,« zuchtte hij, »ik zie de waarheid in van het Schriftwoord, om niet op menschen te bouwen. Ik had zoo gehoopt op de tusschenkomst van mijn vrienden, op de voorpraak van heer Hofman, op Gelle, die mij beloofde terstond Floris Berthem van mijn gevangenneming te zullen berichten, op Floris zelf, met wien ik een verbond gesloten heb elkander tot in den dood getrouw te zijn — en zie, niemand — niemand steekt de hand uit tot mijn verlossing. Slechts één doet nog de moeite om mij alle hoop te benemen en mijn hart te bedroeven. Wist ik dat Floris hier was, dan kon ik nog hopen op hulp, maar ook deze verwachting ontroofd men mij, door mij te doen weten, dat Floris niet te Antwerpen is en dat er niets tot mijn verlossing kan gedaan worden. O, hoe wordt mijn arm hart met droefheid vervuld! Ik hoopte zoo op zijn getrouwheid!«

Hij wierp het briefje in een aanloop van boosheid

verre van zich en bedekte zijn aangezicht met zijn handen.

Plotseling viel hem een gedachte in, en haastig zocht hij het briefje weer op. Zou het briefje ook van Floris zijn? Zoo ja, dan bevatte het immers heuglijk nieuws voor hem, want hij herinnerde zich thans de afspraak, om in geval van nood elkander juist het tegendeel te schrijven van hetgeen ze bedoelden, als zij elkander iets in 't geheim te berichten hadden. Ja — ja! Het moest van Floris zijn. 't Was zijn schrift. Hij was hier in de stad en deed pogingen tot zijn verlossing. En met een van hoop en vreugde stralend oog dankte hij God voor dit uitzicht.

Bijna vier en twintig uren waren sedert verstreken. De deur zijner gevangenis was herhaalde malen geopend geworden, maar zijn hoop was nog niet vervuld. Slechts een kruik water en een stuk brood waren hem toegereikt geworden, en op het koude gelaat van den wachter had hij geen uitkomst gelezen. En toch, als die uitkomst niet heden kwam, zou het te laat zijn. Morgen — morgen was de verschrikkelijke dag, waarop hij voor zijn rechters was gedaagd. Zijn hart klopte hoorbaar bij de gedachte aan de folteringen, die hem zouden worden aangedaan, en hoe hij zich ook voornam getrouw te blijven en met bescheidenheid zijn geloof te openbaren, — toch deed de gedachte aan hetgeen hem te wachten stond, hem beurtelings koud en heet worden van angst en vrees.

Tegen den muur geleund, drukte hij het hoofd tegen de koude steenen en dacht aan de dagen, die verre achter hem lagen, toen hij nog als kind aan moeders schoot stond; toen hem zijn vader — de ernstige man — op de gewichtige tijden opmerkzaam maakte; toen hij voor het eerst met de leer der Hervormers bekend werd en hij door zijn omgang

met Floris en eenige andere vrienden de zaligheid leerde smaken der gemeenschap met den levenden God. En thans stond hij alleen in de wereld. Zijn ouders rustten in den schoot der aarde ; van al zijn vrienden verlaten, zat hij nu in den kerker. »Heb goeden moed,« fluisterde hem het geheimzinnige schrift aan den wand toe, »heb goeden moed ; in de wereld zult gij verdrukking hebben, maar Ik heb de wereld overwonnen.«

Eensklaps schijnt het hem toe, alsof er beweging komt in het levenlooze om hem heen. De muur, waartegen hij nog leunt, geeft een geluid terug, dat door de gewelven klinkt. Hij verneemt voetstappen, het rammelen van sleutels, en ziet door de reten der deur het schijnsel van licht.

Wat zou dit wezen? Zoolang hij hier in dezen kerker smachtte, heeft men hem slechts één enkele maal des avonds in zijn rust gestoord, toen een der wachters hem een frisschen bos stroo kwam brengen. Zou men hem thans reeds komen halen? Was nu reeds het verschrikkelijke uur daar, voor welks nadering hij zoo vreesde? Die vraag joeg hem een siddering aan, maar 't was slechts voor een oogenblik. »Heb goeden moed!« fluisterde hij zichzelf toe, terwijl hij den blik richtte naar het hem bekende plekje aan den muur.

De voetstappen naderen. 't Is niet de stap van één man, want duidelijk verneemt hij drie onderscheidene bewegingen. De flikkering van het licht wordt sterker, en nu verneemt Pierre de stem van den cipier. Nog een paar seconden van spanning — daar wordt de deur geopend, en Pierre ziet den gevangenebewaarder en nog twee mannen.

»Daar zijt gij bij den ketter, Jeroen!« zei de cipier tot een der beide mannen. »Ik begrijp niet, hoe gij er lust in

kunt hebben hem te bezoeken. Wat mij betreft, ik verlang naar het hoekje van den haard.«

»En deze deur?« vroeg Jeroen.

»Die wordt achter u gesloten. 't Is een streng bevel nimmer een deur ongesloten te laten,« antwoordde de cipier. »Maar Hans de sluiser blijft hier en zal een kwartier lang de gang op en neer loopen, terwijl gij pogingen aanwendt den ketter te bekeeren. Als gij daarmede klaar zijt, tik dan slechts op de deur, dan zal Hans u openen, de deur weer sluiten en u naar buiten laten. Maar bedenk het, slechts één kwartier moogt gij hier blijven, daar ik elk oogenblik iemand wacht, wien het verdacht zou voorkomen u hier te vinden. Kom, treed binnen, — de stank van het hok dringt mij in de keel.«

Jeroen trad den kerker in. De deur werd achter hem gesloten, en daar de cipier het licht meegenomen had, stond hij in de volslagenste duisternis. Een paar minuten bleef hij onbeweeglijk staan, terwijl hij niets hoorde dan de voetstappen van den wachter in de gang, en niets zag dan het weinige licht, dat door het luchtgat drong. Hij breidde zijn armen uit, als wilde hij naar den persoon tasten, dien hij hier zocht, maar hij raakte slechts de lucht aan.

»Pierre de Decker!« stamelde hij zacht. »Waar zijt gij? Ik kan u niet zien.«

»Hier ben ik!« antwoordde Pierre, die, daar hij meer aan de duisternis gewoon was, de handen van Jeroen reeds had gegrepen. »Wat komt gij, de neef van den wreeden provoost, hier doen? Zoo ik niet wist, dat gij nu en dan de bijeenkomsten van den eerwaarden heer Missuens bezocht hadt, zou ik moeten gelooven, dat gij gekomen waart om mij te bespotten, gelijk ik het u vroeger zoo dikwijls deed!«

»O, spreek daar maar niet over. Dat is lang vergeten. Ook weet gij wel, dat ik geen ketterjager ben. Men noemt mij »de onnoozele«, — dat weet ik wel, maar ik ben verstandig genoeg om uit liefde alles te wagen, ten einde u uit deze gevangenis te verlossen.«

»Gij — mij verlossen?« riep Pierre uit.

»Stil! Stil! Niet te luid!« haastte zich Jeroen te zeggen. »Weet gij dan niet, dat de muren ooren hebben en dat de wachter in de gang loopt? Ja, ik ben gekomen om u te verlossen, en wat wij willen doen moet haastig geschieden, daar gij gehoord hebt, dat mij slechts een kwartier is vergund.«

»Maar hoe kan dat mogelijk zijn!« zei Pierre, ditmaal op zachter toon. »Wilt gij mij dan helpen door dat luchtgat op de binnenplaats te komen? Maar dat is immers een onmogelijkheid! Doch ook al gelukte het u, dan nog zou de welgesloten gevangenispoort mij tegenhouden. En door de deur van mijn cel kunt gij wel alleen vertrekken, maar ik moet hier blijven en afwachten wat God over mij besloten heeft.«

»Toch hoop ik u in veiligheid te brengen,« zei Jeroen. »Maar het is hier koud — koud voor u, die bijna geen kledingstuk aanhebt. Zie eens, zou deze mantel u geen warmte geven? Ik heb er wegens de koude twee om. Beproef het eens.«

Bij deze woorden ontdeed hij zich van den bruinen mantel en hing Pierre dien om.

»En gij zijt blootshoofds,« vervolgde Jeroen. »Dat zou u een verkoudheid kunnen bezorgen. Zet mijn breeden flap-hoed eens op. Wat mij betreft,« en nu haalde hij een soort kap onder zijn gordel uit, »ik ben goed uitgerust, zooals

gij ziet Mij dunkt, mantel en hoed passen u uitnemend en zullen u goeddoen ! Zij staan u waarlijk goed, zoover ik zien kan in dit duistere gat. Als gij zoo over straat gaat, denk ik, dat ieder zal zeggen : daar gaat Jeroen de Greef. En dan hebben ze het toch mis. Want Jeroen blijft hier.«

»Wat bedoelt gij ?« vroeg Pierre, wien een licht opging.

»Zijt ge dan ook onnoozel ! Des te beter ; dan zal niemand argwaan hebben, als men u ziet.«

»Ik begrijp u niet,« zei Pierre.

»Nu, dan zal Jeroen, de onnoozele, het u zeggen. Gij tikt over een paar minuten aan deze deur, die u door den wachter geopend wordt ; gij drukt hem dit goudstukje in de hand en fluistert hem, terwijl gij mijn stem nabootst, in het oor : »praat niet.« Dan meent die man, dat hij mij niet verklappen mag, maar onze bedoeling is, dat hij geen gesprek met u zal houden, terwijl hij u naar de binnenplaats en van daar naar de groote deur geleidt, die hij daarna, met een vriendelijk »goeden avond !« voor u opendoet. Op straat gekomen, haast gij u naar«

Pierre greep Jeroen bij den arm. Hij had thans duidelijk diens plan gevat.

»Maar gij ? Waar blijft gij dan ?«

»Doodeenvoudig, ik blijf hier.«

»Hier in dezen kerker ? In mijn plaats ?«

»Juist,« antwoordde Jeroen. »Hier in dezen kerker, in uw plaats.«

»Dat zal ik nooit gedoogen !« zei Pierre op beslisten toon.

»En waarom niet ?«

»Omdat u dan de dubbele wraak der rechters zou wachten. Weet ge dan niet, welk een verschrikkelijke straf hem wacht, die een ketter aan de handen der inquisitie helpt ontvluchten ?«

»Dat weet ik zoo goed als mijn a-b-c,« antwoordde Jeroen. »Maar mijn neef, de heer provoost, zal wel weten wat hij doen moet, als hij mij vanavond of morgen hier ziet. Hij is een slimmerd, en zal wel een uitweg voor mij vinden; maar daarover bekommer ik mij niet en redeneeren of tegenspreken baat u geen zier. Heer Floris Berthem en Gelle wachten u; zijt gij gereed?«

Er werd in dit oogenblik aan de deur geklopt en de wachter waarschuwde, dat het tijd was.

»Zijt gij nu gereed?« drong Jeroen. »Gij merkt, dat wij geen seconde meer overhebben.«

En hem naar de deur dringende, stond hij op het punt het afgesproken teeken te geven, toen hem nog iets inviel.

»Gij gaat van hier regelrecht naar het Burgplein; van daar naar de Bakstraat, en op de Burggracht komende, moet gij tegen het vierde kelderluik van den hoek af aankloppen. Het wachtwoord is: De Heer zij onze sterkte. Voorts geleide u Gods goede engel, en« — voegde hij er bij, terwijl thans zijn stem een weinig haperde, »als gij in de vergadering komt, die bij elkander is om bescherming voor u af te smeeken, druk dan allen de hand voor mij, en zeg hun dat de onnoozele Jeroen niet veel weet, maar liefde heeft voor God en alle menschen, en dat dit het beste is.«

En niet lettende op de weigerende houding van Pierre, noch luisterende naar hetgeen deze zei, tikte hij tegen de deur, achter welke hij zich verschool, om zich door zijn kleeding niet te verraden.

»'t Was lang genoeg met dat gepraat!« bromde de wachter, die de deur opende. »Ik ben zoo koud als een bevroren schelvisch! Haast u wat, Jeroen.«

Jeroen gaf Pierre een duw, schoof hem vooruit, de deur

werd gesloten en de onnoozele bevond zich alleen in den vrijwilligen kerker. Hij legde het oor tegen den muur, meende te hooren dat Pierre de beide woorden fluisterde, en kort daarop vernam hij door het toeslaan der gevangenis dat zijn toeleg was gelukt.

»Welnu,« zei hij glimlachend, terwijl hij zich op het strooleger uitstrekte, »dat is voor het eerst van mijn leven. Wat zou mijn goede moeder zeggen, als zij mij hier zag liggen! Die lieve ziel zou het zeker besterven. 't Is toch maar goed, als men iets goeds wil doen, dit niet aan de groote klok te hangen. Goedennacht, moeder, nacht Jeroen, nacht..... juffer Trijken! Ik ga slapen, God zal mij beschermen.«

En berustende in zijn kinderlijk geloof, in zijn kinderlijk vertrouwen op God, wilde onze onnoozele zich in zijn mantel wikkelen en den slaap zoeken, evenals een kind, dat zich onbezorgd aan 's vaders leiding overgeeft. Maar zijn gedachten volgden Pierre na; hij zag hem door de straten spoeden in het gelukkige gevoel van de herwonnen vrijheid; hoorde hem kloppen op 't bekende kelderluik, zag hem in het midden der gemeente, en zoo er thans een wensch in zijn ziel oprees, dan was het deze: met Pierre daar te wezen.... aan de zijde van Trijken.

En zoo sliep hij in.

Maar niet lang mocht hij de rust den eenvoudigen genieten. Eensklaps wordt hij opgewekt door het geluid van harde voetstapen; hij verneemt stemmen; zijn deur wordt geopend en — de heer provoost, vergezeld van den cipier en een wachter, treedt zijn cel binnen.

De provoost had de bedoeling van zijn neef toch niet recht vertrouwd, te meer, daar hij zelf niet deugde. Menschen, wien het aan oprechtheid en eerlijkheid mangelt, wantrouwen

ook anderen. Hij wist, dat Jeroen onnoozel was, maar hij had reeds menigen slimmen trek van hem ervaren, en daarom spoedde hij zich bijna een uur later naar het Steen terug, om te zien, of daar alles in orde was. Of hij daarbij ook niet de heimelijke hoop koesterde, opnieuw met de goudstukken van zijn neef in aanraking te komen? Misschien wel, want hij was een inhalig man en werd verdacht, ten opzichte van sommige gevangenen oneerlijke middelen te hebben gebruikt, om zijn eigen beurs te vullen.

Toen de provoost de cel binnentrad, bleef Jeroen stil liggen, de oogen afwendende van het schitterend licht der lantaren.

»Stay op!« riep Spelleken, een weinig barsch.

Maar Jeroen had weinig lust hieraan zoo terstond te vol-
doen. Hij dacht Pierre den tijd te moeten gunnen zich uit de voeten te maken.

»Waarom?« vroeg Jeroen. »Ik lig hier zoo gerust als in mijn moeders huis.«

»Licht eens bij! Licht eens bij!« riep de provoost, die Jeroen aan zijn stem herkende, maar niet, vóórdat hij het zag, gelooven wilde, dat het inderdaad zijn neef was, die daar lag in plaats van Pierre.

De wachter hield de lantaren boven het hoofd van Pierre.

»Ongelukkige!« riep de provoost, »wat hebt gij gedaan?«

»Pierre geholpen,« antwoordde Jeroen droogweg. En zich oprichtende, vroeg hij: »Is hij gered? Is hij veilig?«

»Dat gaat u niet aan,« riep de provoost vinnig. »Gij hebt mij een leelijke kool gestoofd met uw onzinnige praatjes! Waarom hebt gij hem doen ontvluchten?«

»Omdat ik zooveel van hem houd,« antwoordde Jeroen kortaf. »Als ik kon, haalde ik alle gevangenen uit het Steen

en brak alle gevangenissen af.«

»O, die onnoozelheid !« riep de provoost uit . . . »Wat zal ik nu met u beginnen ? Gij zijt wel geen ketter, maar gij hebt u toch aan een ergerlijke daad schuldig gemaakt, en«

Eensklaps hield hij op. Zijn geweten was alles behalve rein, en hij begreep terstond, dat als hij Jeroen hier liet zitten, en deze onnoozele voor de rechters verscheen, het dan uitkomen zou dat Jeroen hem goud in de hand gestopt had, en hij derhalve beschuldigd zou worden medegewerkt te hebben aan Pierre's ontsnapping uit de gevangenis. En dan zouden er gewis nog meer oneerlijke praktijken van hem uitkomen, — en dan — dan wachtte hem een veroordeeling, want de rechters, zoowel te Brussel als te Antwerpen, waren streng. Hem zou dan gewis een onteerend vonnis, misschien wel de doodstraf wachten. Dat moest hij voorkomen. Maar hoe ? Snel greep hij het middel aan, dat een booze gedachte hem ingaf, en zich met den cipier een weinig ter zijde begevende, deelde hij hem mede, welke onaangename gevolgen hij vreesde, als de rechters het gebeurde vernamen. Het spreekt vanzelf, dat hij alle pogingen in het werk zou stellen, om Pierre weer machtig te worden, en hierin dacht hij wel te zullen slagen, daar de stadspoorten gesloten waren en er niemand zonder verlof uit kon. Mocht het intusschen aan Pierre gelukken buiten Antwerpen en het bereik van de inquisitie te komen, — welnu, wat nood ! Hij had verdachten genoeg op het oog, en al waren het ook onschuldigen, wat deed het er toe, als hij, Spelleken, zich maar uit deze ongelegenheid kon redden ! Hij zou er een laten oppakken en dezen onverwijld in Jeroens plaats naar de gevangenis doen overbrengen. Hij meende dit met gerustheid te kunnen doen,

daar hij geloofde, dat de leden der inquisitie Pierre niet kenden. Doch het beste zou zijn, — meende hij — als hij Pierre zelf nog machtig wierd.

De provoost troostte zich slechts met een ijdele hoop, maar in de benauwdheid van zijn beschuldigend geweten, stelde hij zich de zaak op het gunstigste voor. Hij zou echter later ondervinden, dat de rechters beter ingelicht waren dan hij meende.

»Jeroen,« dus wendde hij zich tot den jongeling, »'t is waar, gij hebt u aan een zeer strafbare daad schuldig gemaakt, maar ik geloof, dat gij het in uw onnoozelheid gedaan hebt«

»Mijnentwege !« viel Jeroen hem in de rede, »als zij mij maar gelukt is.«

»Helaas !« zuchtte Spelle, »maar ik hoop den ketter toch weer te krijgen. Intusschen, hier moogt gij niet blijven. Uw moeder zou het van angst besterven, als zij u dezen nacht niet tehuis zag komen. Ik wil u van hier laten gaan, maar onder één voorwaarde.«

»En die is ?« vroeg Jeroen.

»Dat gij van het voorgevallene geen woord zegt, noch aan uw moeder, noch aan iemand anders in Antwerpen.«

»Neen, dit beloof ik u niet,« zei Jeroen. »Als men mij naar de waarheid vraagt, wil ik geen leugen vertellen — en de waarheid is, dat ik Pierre gered heb, en dat gij mij bij hem toegelaten hebt ; want toen gij de goudstukken . . .«

»Ongelukkige !« riep de provoost uit, de hand op Jeroens mond leggende.

»Och, hij is niet wijzer,« zeiden de cipier en de wachter, die ook niet rein van binnen waren. »Die onnoozele hals praat altijd zotternij !«

»Maar die zotternij kon mij wel eens den hals kosten!« dacht Spelleken. Hij was in 't geheel niet op zijn gemak. In weerwil van de koude, brak het angstzweet hem uit. Hij moest en hij zou gewisheid hebben, vóórdat hij van hier ging om Pierre weer achter slot te krijgen.

»Jeroen,« zei hij, »begrijpt gij dan niet, dat als gij iets verklapt van 'tgeen hier is voorgevallen, gij dan mij ongelukkig maakt, en niet alleen mij, maar dat gij zelf wordt gevangen gezet, en wellicht verlangt ook de gerechtigheid, dat uw moeder«

»Die is zoo onschuldig als een zuigeling,« viel Jeroen hem in de rede.

»Dat moge zoo zijn, maar 't neemt niet weg, dat zij er zeer onder lijden zou. En bovendien, als gij mij niet belooft te zullen zwijgen, dan«

En met hem naar een hoek gaande, fluisterde hij hem in :

»Ik weet meer dan gij denkt. Ik weet dat Trijnken . . . en 't kost mij slechts één woord, dan komt zij naar hier, in deze gevangenis«

»Houd op — houd op, heer neef!« zei Jeroen, bleek van angst wordende, »Trijnken mag hier niet komen . . . ik beloof u, ik zal zwijgen, of beter gezegd: ik zal niets meedeelen, dat u in gevaar kan brengen.«

De provoost haalde ruimer adem.

»Haast u nu maar spoedig huiswaarts!« zei hij.

»Goed,« sprak Jeroen weltevreden. En den cipier aanziende, zei hij zoo eenvoudig mogelijk: »Wat is het toch gelukkig als iemand twee mantels heeft en hij daarmee een ander een genoeg kan doen. Ik ben bereid, heer neef.«

»Ik houd u aan uw woord, Jeroen,« zei de provoost, terwijl het viertal het gewelf verliet en de binnenplaats be-

reikte, waar de nachtwind hun tegenwoei. »Cipier, laat mijn neef Jeroen uit; ik moet nog even hier blijven om een en ander met u te overleggen, en dan begeef ik mij met de hellebaardiers, die op het voorplein wachthouden, op weg om den vluchteling te zoeken.«

Jeroen groette en vertrok.

Een paar minuten later werden op de voordeur der gevangenis harde slagen gehoord, die den provoost van schrik deden opspringen.

»Wat zal dat nu weer zijn?« riep hij uit, terwijl zijn lippen trilden van schrik.

Hij stond in angstige verwachting.

De wachter ontsloot de hooge poortdeur en — binnen vloog Lukas, die toen hij den provoost gewaar werd, op hem toetrad, roepende en hijgende :

»Heer provoost — heer provoost! Die Pierre de Decker — gij kent hem wel — die ketter!«

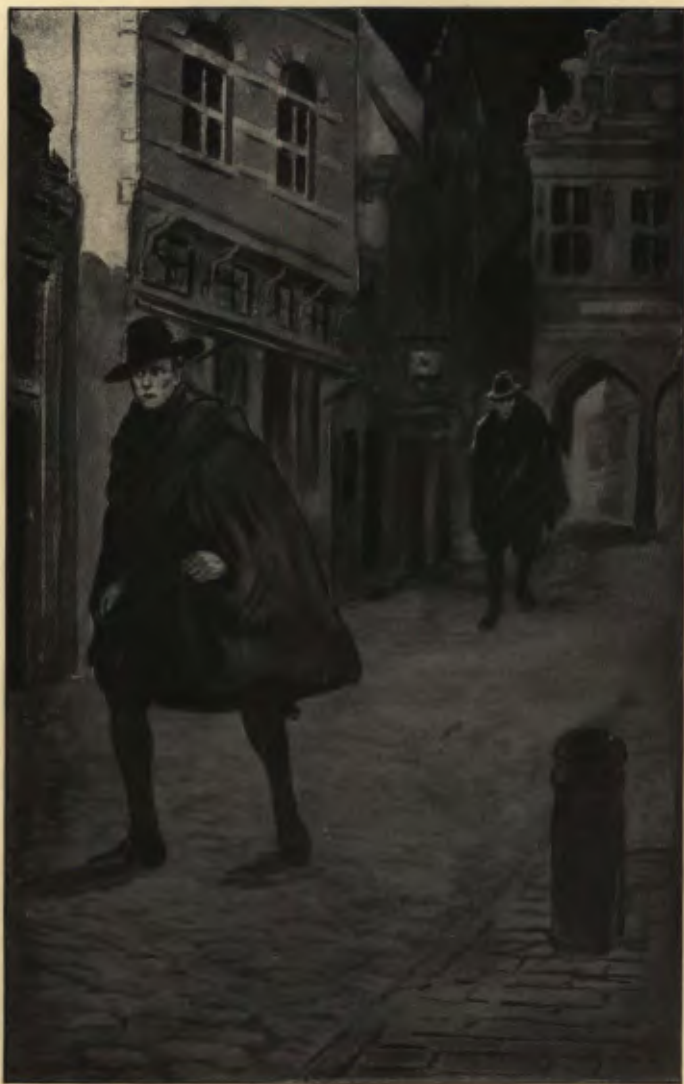
»Nu, wat wilt ge met dien Pierre de Decker!« riep Spelken uit, die zich inmiddels een weinig hersteld had en voor Lukas geen vrees wilde toonen, »wat bedoelt gij met dien Pierre?«

»Ik heb hem daar straks — zoeven — gezien op de Burggracht!«

»Dat is oud nieuws!« zei de provoost. »Wij weten, dat het hem gelukt is het Steen te ontvluchten. Maar wij zullen hem wel weer machtig worden. De stadspoorten zijn gesloten, en als hij de Schelde nog niet bereikt heeft, zullen wij hem wel spoedig vangen. Liep hij dien weg uit?«

»Nee,« antwoordde Lukas. »Hij is in een der kelders van de Burggracht afgedaald.«

»Weet gij die plaats goed?«



„Die booswicht,” fluisterde hij, „hij zal mij niet ontkomen.”

»Zeker, het is de vierde van den hoek. Daar moet ook een nest van ketters verborgen zijn, want ik heb duidelijk hun gestommel gehoord.«

»Des te beter. Dan zullen wij den vogel en het nest te zamen wel krijgen. Heidaar!« riep de provoost een hellebaardier toe, »roep den hoofdman der wacht! Doch neen, gij moogt niet van uw plaats. Ik zal zelf komen.«

Hij begaf zich naar de wachtkamer, en kwam weldra met eenige gewapende mannen terug, terwijl er twee uitgezonden werden, om den luitenant te ontbieden.

»Laat ons voortgaan,« zei de provoost, die op zijn gelukster hoopte, en geloofde dat, als hij Pierre weer achter slot en grendel had, dit muisje geen staartje zou hebben. »Laat ons gaan! Hebt gij ook handbijlen! De ketters zullen hun hol wel gesloten houden, maar wij zullen er toch inkomen. Vooruit mannen!«

En van Lukas en de mannen der wacht met een paar fakkeldragers vergezeld, trok hij de poort uit en de stad in.

VI.

WAARIN WIJ NOGMAALS DE GEMEENTE BIJEEN VINDEN.

Intusschen had Pierre zijn weg voortgezet. Bij het kruisbeeld gekomen, had hij wel de donkere schaduw van een mensch gezien, maar niet vermoed, dat zich daar een ver-

spieder verscholen hield. Toen hij zich evenwel eenige stappen verwijderd had, kwam die schaduw, in de gestalte van Lukas, tevoorschijn en volgde hem op een korten afstand.

»Er gebeuren zonderlinge dingen!« fluisterde Lukas bij zichzelf. »Zonderlinge dingen in de gevangenis. Daar straks zag ik Jeroen de Greef, dien ik terstond aan zijn waggelenden gang herkende, het Steen binnengaan en thans komt er een uit, die wel op hem gelijkt, wat de kleeding betreft, maar die het toch niet is. En bij de glorie onzer heilige kerk! Ik moet weten wie die persoon is, en ik zou denken dat Joost — hij sloeg haastig een kruis — er onder speelde, als ik dit niet te weten kwam. Bovendien, mijn eer en de glorie onzer heilige kerk zijn er mede gemoeid! Pas heb ik een leelijke streep door mijn rekening gekregen, toen ik in het straatje bij het Hessenhuis een bende ketters hoopte te vangen, en heb een geduchte schrobbeering gehad van den sergeant, maar ditmaal zal ik wijzer wezen en beter opletten. Alle heiligen mogen mij bijstaan!«

»En wat heeft die man een haast!« vervolgde hij, ziende dat Pierre snel de Palingstraat insloeg. »Bij wien moet hij wezen? O, nu gaat hij de Krabbestraat door, achter het Vleeschhuis om. Ik moet beenen maken, want hij loopt zoo hard, alsof hij bang is onderweg te bevriezen. Zag ik maar menschen! Maar 't is hier alles dood. Ieder is bang, om 's avonds uit zijn huis te komen. Men is bevreesd voor de ketters. Ik niet. Zij loopen wel hard, maar ontloopen zullen zij mij niet,« ging hij voort toen hij zag, dat Pierre een eindweegs de Vleeschhouwersstraat inging, vervolgens links afsloeg, een smal straatje inging en de Burggracht bereikte.

Op den hoek van dit straatje en de Burggracht drong eenig licht uit een der huizen naar buiten. Dit licht viel op

het gelaat van den vluchteling en nu was er voor Lukas geen twijfel meer, dat die persoon Pierre de Decker was. De helsche vreugde van den booze, die een ziel in zijn macht heeft, kan niet grooter zijn, dan die van Lukas, nu hij gewis was een vluchtenden ketter op het spoor te zijn.

»Die booswicht,« fluisterde hij, zijn vuist opheffende. »Hij zal mij niet ontkomen. Al had ik duizend levens, ik waagde ze tot glorie onzer heilige kerk, om hem te pakken. Laat mij goed toezien waar hij blijft. Misschien schuilt hier ergens een nest met ketters. Dan heb ik een dubbele vangst. Houd moed, Lukas! De heiligen staan u bij!«

Lukas wilde de Burggracht niet betreden, uit vrees, dat hij dan zou worden opgemerkt. Hij vatte post op den hoek van het straatje en keek onderzoekend langs de gracht.

Pierre liep door, en den hem aangeduiden kelder vindende gaf hij het teeken en sprak het wachtwoord uit, waarop terstond het luik geopend werd en hij in de diepte verdween. Oogenblikkelijk kwam nu Lukas tevoorschijn, maar daar de donkerheid en de afstand hem belet hadden de juiste plaats te onderscheiden, liep hij van den eenen kelder naar den anderen, in de hoop ergens licht te ontdekken, maar hierin werd hij teleurgesteld. Hij legde het oor dan tegen dit, dan tegen een ander luik, maar geen enkel geluid liet zich vernemen.

»Die verwenschte ketters!« bromde hij. »'t Is zooals pater Bernard zegt: zij staan met den booze in verband. Dat moet ook wel zoo zijn, want hoe is het mogelijk, dat iemand zoo plotseling verdwijnen kan, zonder dat er een spoor van hem overblijft! . . . Maar wat is dat? Daar hoor ik iets!«

Hij legde nogmaals het oor tegen een luik en vernam thans

het geluid van vaten en tonnen, die van hun plaats geschoven en gerold werden.

»Hier moet het zijn!« sprak Lukas bij zichzelf. »Ja, hier is het ketternest!«

Hij luisterde nog eenige oogenblikken, maar geen nieuw geluid liet zich vernemen. »Laat mij nu goed zien welke kelder het is,« zei hij bij zichzelf.

Hij begaf zich naar den hoek en begon te tellen.

»Juist, het is het vierde. Nu, satansgebroed!« ging hij voort, terwijl hij zijn handen over het luik uitbreidde, »gij zit hier lekkertjes warm, en ik heb het koud. Maar de hekken zullen spoedig verhangen worden, en ik hoop u een vuurtje op de Grootte markt te bereiden, waar gij niet bij lachen zult.«

Hij bleef nog even staan, om te zien of er ook iemand kwam, of iets naders te hooren, maar hierin teleurgesteld, rende hij, wat hij loopen kon, den naasten weg nemende, naar het Steen, waar wij hem hierboven hebben aangetroffen.

Schipper Gelle en Floris Berthem hadden Pierre ontvangen en het luik voor hem geopend. Het was hetzelfde kelderluik, waaruit eenigen der gemeente waren ontsnapt, toen Lukas met den sergeant en de hellebaardiers hem en Floris meenden te vangen. De gemeente bevond zich thans in hetzelfde vertrek, dat ik u vroeger beschreven heb, en terwijl de predikant Missuens haar voorging in het gebed, stonden Gelle en Floris op de afgesproken plaats, namelijk bij den kelder, die uitkwam op de Burggracht, geheel overeenkomstig het plan, dat juffer Trijken met Jeroen beraamd had.

Het waren hachtelijke oogenblikken voor de gemeente, en inzonderheid voor Floris, wiens hart van onrust klopte bij de gedachte, dat er verraad broeien en de onderneming mis-

lukken kon. Hij had al de kracht van zijn geloof noodig, om niet slechts kalm te blijven, maar ook zich gedurig zulke woorden uit de Heilige Schrift te herinneren, waarbij de Heer belooft een sterkte en steun te zijn voor dengene, die Hem vreest; dat Hij is een schild tegen onze vijanden en dat Hij ons redt uit de netten van den vogelvanger.

»Kon hij niet reeds hier zijn?« fluisterde Floris tot Gelle.

»Ik begrijp uw ongeduld,« gaf de schipper ten antwoord, die op een vat klom, teneinde een gleufje te bereiken, waardoor hij naar buiten kon zien. »Ik zie nog niets,« vervolgde hij, »maar bedenk, dat Jeroen niet alles zoo zal vinden, als hij het zich heeft voorgesteld. Er zullen wel zwaarigheden in den weg gekomen zijn. Maar wat nood! God zal opstaan, en zijn vijanden zullen verstrooid worden. Laat ons goeden moed houden. Ik denk wel, dat Pierre hier zal zijn, vóórdat het zeven ure slaat.«

»God geve het!« zuchtte Floris. »En dan?«

»Wel, met 's Heeren hulp zullen wij dan wel verder komen. Als wij maar eerst aan de Schelde gekomen zijn, zullen wij, desnoods over het ijs heen, trachten Austruweel te bereiken, en van daar Borgerhout. En daar — zijn wij veilig. Daar is de weg open naar Zeeland en naar Holland.«

»Maar hoe komen wij nog aan de Schelde?« vroeg Floris met een zucht. »Alle kaaien, toegangen en poorten zijn gesloten. Elke muur wordt bewaakt en de oever is bezet met wachten.«

»En toch is er een uitweg. Herinnert gij u niet het kleine huisje bij den Vischkooperstoren?«

»Dat in den muur gemetseld is, het huisje bewoond door den luitenant van den provoost?« vroeg Floris.

»Hetzelfde.«

»Maar wilt gij ons dan in het hol van den tijger voeren!« riep Floris uit. »Zoodra wij dat huis binnentreden, zijn wij in de macht van den luitenant.«

»Zacht wat,« zei Gelle. »Laat mij u bedoord mijn plan mededeelen, zooals ik dit met juffer Hofman heb overlegd. Dat huisje, gelijk gij terecht opmerkt, staat in den muur, maar het heeft een uitgang naar de Kaai en is de eenige weg, die ons overblijft, om buiten de stad te komen.«

»Maar de luitenant!« viel Floris hem in de rede.

»Bedaar, lieve vriend!« zei Gelle, op een ton plaats nemende, »bedaar! De luitenant zal ons niets doen. Hij bevindt zich niet tehuis, en zijn plaats heeft Joris, de huis-knecht van heer Gilles Hofman, ingenomen, die zorgen zal, dat de klerk van den luitenant, die ook dat huisje bewoont, zich zóó verdiept in het tonnetje wijn, hetwelk Joris hem ter eere meegebracht heeft, dat hij althans ons niet beletten zal de deur binnen te komen, die Joris voor ons ontsluiten moet.«

»Ik vat u,« zei Floris, »maar zeg mij toch: hoe komt Joris er toe dezen avond bij den klerk door te brengen?«

»Dat kan ik u niet vertellen. Dat schijnt het werk, maar ook het geheim van juffer Trijnen te zijn. Gij hebt gisteren met haar gesproken over de zaak, die ons thans bezig houdt, en heeft zij u toen niets gezegd van den luitenant en van 'tgeen Joris doen zou?«

»Neen, maar zij had er ook waarschijnlijk geen gelegenheid toe, en sedert ik het huis van heer Hofman verlaten en in uw woning een schuilplaats gevonden heb, sprak ik haar niet weer. Het heeft mij leed gedaan haar dezen avond niet hier te zien.«

»Laat het u geen leed doen. Al is zij met het lichaam niet

bij ons, in den geest is zij toch in ons midden ; zij waakt en bidt voor ons, vooral voor u en Pierre. Ook mij heeft zij slechts weinig kunnen zeggen, maar uit enkele uitdrukkingen, die Joris zich ontvallen liet, heb ik, in verband met Pierre's redding, het volgende begrepen. De luitenant is verliefd op juffer Trijnen, — misschien meer op haar rijkdom dan op haar zelve, want al bezit ze ook inwendige bekoorlijkheden, uitwendig is zij niet zoo aanlokkelijk. Maar juffer Trijnen is niet bijzonder gediend van de bemoeiingen van den luitenant, want gij begrijpt wel, dat zij nimmer haar hart aan een ongeloofige, aan een vervolger der broederen, zal schenken, te meer daar heer Hofman haar geheel vrij laat en haar voorzeker hiertoe niet zal aansporen. Toch is juffer Trijnen verstandig genoeg om te berekenen, dat de luitenant haar van dienst kan zijn, en wetende dat hij brandt van verlangen om een paar uren in haar gezelschap door te brengen, heeft zij, in overleg met haar vader, den luitenant te haren huize genoodigd.«

»En dus ?« vroeg Floris met belangstelling.

»En dus bevindt de luitenant, die slechts eenige oogenblikken met den provoost het Steen heeft bezocht, zich op dit uur in gezelschap van heer Hofman, zijn dochter en een paar bevriende kooplieden. De luitenant zal nu zeker in de meening verkeeren, dat dit de eerste stap is tot verkrijging van zijn wensch, en heeft niet het minste vermoeden, dat terwijl hij haar nu en dan een verliefden blik toewerpt, juffer Trijnen op haar hoede is, en hem geen ander bewijs van genegenheid geeft, dan die men aan een gast verschuldigd is. Evenmin vermoedt hij, dat terwijl hij een beker wijn ledigt op de gezondheid van zijn gastheer, Joris zich naar het bedoelde huisje heeft begeven, om daar alles gereed te maken

voor het welslagen van Pierre's vlucht. Zoo begrijp ik het, en het zou mij bevreemden als het anders was.«

»Ik moet zeggen, dat het plan goed is uitgedacht,« zei Floris. »Zal het gelukken? . . . Daar slaat het reeds zeven uur . . . Stil! Ik hoor voetstappen. Ja, luister slechts. Ik hoor iemand op de gracht.«

Beide mannen drukten het hoofd tegen het kelderluik, terwijl Gelle den ijzeren boom, die van binnen het luik gesloten hield, met vaste hand omklemde, teneinde dien terstond los te rukken, als het wachtwoord werd vernomen.

De voetstappen naderden. Nog eenige oogenblikken van angst en onrust . . . Daar werd op het luik getikt.

»Wat gelooft gij?« fluisterde Gelle, die Pierre meende te herkennen en den mond tegen de sleuf van het luik hield.

»De Heer is onze sterkte!« antwoordde Pierre, die het wachtwoord van Jeroen vernomen had.

Het luik werd geopend; haastig daalde Pierre de trap af, en schoon het daar van onderen stikduister was, toch voelde hij aan den hartelijken handdruk, dat hij zich onder vrienden bevond. Van aandoening overmand, zoowel wegens het onuitsprekelijk heerlijke gevoel der vrijheid, als ook wegens het wederzien van zijn geliefden vriend Floris, viel hij om diens hals en weende tranen van blijdschap en dankbaarheid. Maar niet lang werd het hem vergund op deze wijze zijn gemoed te ontlasten.

»Pierre,« zei Gelle op zachten toon en zelf bewogen, »tracht kalm te blijven. Wij zijn nog niet aan het einde van het gevaar, en gewoonlijk wanneer wij meenen er uit te zijn, komen wij er juist in. Denk er aan: de vijand slaapt niet. Eerst als wij buiten deze stad zijn, is er hoop, dat zijn hand ons niet meer zal bereiken. Derhalve voort, vrienden,

voort ! Ik zal u den weg wijzen. Doch helpt mij vooraf de afgesproken maatregelen nemen, opdat niemand ons van deze zijde kan verrassen !«

En thans werden de vaten en tonnen naar den ingang geschoven, welk geluid Lukas — gelijk gij u zult herinneren — gehoord had. Gelle, die in dezen kelder even goed den weg wist als in zijn vaartuig, leidde de beide vrienden in het duister door de lange, kronkelende gangen naar het vertrek, waar de gemeente nog bijeen was. Groot was de blijdschap van allen, toen zij Pierre wederzagen. 't Was dan ook een zoete druppel in den bitteren beker des lijdens, dien de broeders gedurende de hitte der vervolging drinken moesten. Hoe velen hunner waren reeds door de ruwe handen des gewelds naar de gevangenis gesleept en ter dood gebracht ! Het was derhalve geen wonder, dat de predikant Missuens alle aanwezigen — schoon het maar een klein hoopje volks was — uitnoodigde den Heer te danken voor dit bewijs zijner liefde, en hun zielen aan Gods genadige bescherming aanbeval, biddende dat God de vlucht der vrienden mocht zegenen. Op zijn verzoek knielden allen neder en Missuens, de handen uitbreidende, sprak daarna den priesterlijken zegen over hen uit.

't Moet een indrukwekkend oogenblik geweest zijn, een oogenblik, waarin gewis de engelen des hemels met verrukking op allen hebben neergezien. Het was een tafereel, waardig om op het doek gebracht te worden : een keldervertrek, met gewelfde bogen en witte muren, twee kleine lampjes, die slechts onduidelijk den omtrek van de aanwezige personen verrieden, — en dan die kleine schaar van knielende geloovigen, de eerwaarde prediker zegenend in het midden. O Rome, gij hebt veel onschuldig bloed vergoten ;

gij hebt de fijnste martelingen uitgedacht, om de Christenen, die geen paus, maar alleen Jezus voor hun Hoofd erkennen, te pijnigen ; duizenden hebt gij ter slachtbank gevoerd, verdronken, onthoofd, levenslang ingekerkerd, verbrand, — maar toch, wij zijn u dankbaar, dat gij ons door uw vervolgingen in staat hebt gesteld zulk een klein hoopje in dien diepen schuilhoek te aanschouwen. Het zal u wel gelukken eenigen uit hun midden te grijpen en naar de folterbank, naar den brandstapel te geleiden ; maar met al de macht, die u de satan schenkt, zult gij nooit in staat zijn hen geheel uit te roeien. De poorten der hel zullen de gemeente van Jezus nimmer overweldigen. Hoe klein die schaar is, zij staat vast op de rots Christus ; zij is geworteld in zijn liefde, en haar bloed is het zaad, dat noch door vuur, noch door zwaard kan vernietigd worden. Die kleine schaar is slechts de voorhoede van een grootere, die volgt, en schoon zij u geen leed zal aandoen, — integendeel, zij bidt voor u — zoo zal zij toch niet kunnen verhinderen, dat het wee ! wee ! eenmaal over u losbarsten zal. Het zal verschrikkelijk voor u zijn, en niet te verdragen in den dag des oordeels, als gij al uw slachtoffers zult zien, gekleed met de kleederen des heils, terwijl gijzelf tevergeefs de handen ter verlossing zult uitstrekken naar Hem, die tot u zal zeggen : Ga weg, gij vervloekte ! Ik heb u nooit gekend !

Plotseling werden er zware slagen vernomen. Allen waren opgestaan.

»Heb ik u niet gezegd,« fluisterde de schipper Floris in het oor, »heb ik u niet gezegd, dat de vijand niet slaapt. Daar hebt gij hem reeds.«

En zijn stem verheffende, zei hij tot de verschrikte schare :

»Blijft kalm, mannen broeders ! De vijand doet zich wel hooren, maar hij heeft ons nog niet in zijn macht. Mocht het hem gelukken van de zijde der Burggracht binnen te dringen, gij kent de beide uitgangen. Blijft intusschen kalm. Ik zal gaan zien, wie ons thans verontrust. Ik kom spoedig terug.«

Gelle begaf zich naar den kelder, die op de Burggracht uitkwam. Hij klom over de daar geplaatste tonnen en vaten heen, en onderwijl de kelderluiken dreunden van de slagen, bereikte zijn oog de kleine opening, waardoor hij kon zien, wie zich voor den kelder bevonden. Daarop keerde hij, zonder eenig gedruisch te verwekken, naar de vergadering terug. Aan zijn blik kon ieder zien, dat hij geen blijde tijding bracht.

»De vijand staat daar buiten !« sprak hij. »Ik heb duidelijk gezien den heer provoost, eenige hellebaardiers, mannen met brandende fakkelen en den verrader Lukas. Ook is er veel nieuwsgierig volk bij. Helaas, dat er nog altijd menschen zijn, die lust hebben om te zien, hoe de tijger zijn klauw uitstrekt naar het lam !«

Opnieuw deden zich de slagen hooren, thans met nog meer geweld, als werd de bijl gebruikt om het luik te verbrijzelen.

»Zij schijnen naar binnen te willen !« riepen Floris en Matthys uit, terwijl twee, drie vrouwen naar den uitgang weken.

»Dan wordt het tijd voor ons, om aan heengaan te denken,« zei schipper Gelle, — »maar laat ons de noodige maatregelen niet achterwege laten. Matthys ! zorg gij voor het licht en blusch het uit, als de laatste van ons is heengegaan ; vul de opening met tonnen — en laat voorts alles aan den Heer over !«

»Die ons behoeden en beschermen zal!« voegde Missuens er bij.

Gelle, Floris en Pierre maakten zich tot vertrekken gereed.

»Vaartwel! vaartwel, broeders!« zei de predikant. »God geleide u! Hij brenge u veilig op Hollandschen bodem, waar gij onzer zult gedachtig zijn, gelijk wij uwer nimmer vergeten zullen. Vaartwel!«

Nog eenige handdrukken, nog een paar hartelijke woorden en de gemeente ging haars weegs, niet in ongeregelde vlucht, niet overhaast, maar kalm, in het vertrouwen, dat zij des Heeren waren en dat Hij niet zou dulden, dat zij in de hand des vijands vielen.

Onderwijl dreunden de slagen voort, en toen Matthys, vóórdat hij de verstrooide gemeente volgde, de lampen uitgebluscht en de tonnen vooruitgeschoven had, vernam hij van verre de doffe stem van den provoost. Het luik was verbrijzeld, en de provoost, een trede in den kelder afdalende, riep tot het volk, dat achter hem stond:

»Licht eens bij, sergeant! Ik kan niet zien, wat daar ligt in dat donkere nest. En ik moet er ik zal er in, want hier, zegt Lukas, heeft zich de ketter Pierre verborgen.«

»En hier zullen nog meer kettters zijn!« zei Lukas, die zich de handen wreef, niet zoozeer wegens de koude, als wel uit een gevoel van duivelsch leedvermaak.

»Maar ik kan niet voort!« riep de provoost. »Hier staan overal vaten en tonnen in den weg! Ruimt ze op! Ruimt ze op!« schreeuwde hij.

Aanstands waren er een paar mannen gereed, om hem hierin van dienst te zijn. De booze vindt altijd handlangers. Maar het ging niet zoo gemakkelijk als men dacht; de tonnen waren zwaar en lieten zich maar niet zoo gewillig in een

hoekje rollen. Bovendien de fakkeldragers konden weinig met hun licht uitvoeren, daar de vlam tegen het booggewelf sloeg. Toch volhardde de provoost in zijn ijver om vooruit te komen. Immers, met den ketter te vangen redde hij zichzelf. En wij weten, hij was voor zichzelf alles behalve gerust.

»Vooruit, vooruit, mannen!« riep hij, met den sergeant over een vat heenstappende en zich tusschen zakken en tonnen een weg banende, »vooruit!«

In dit oogenblik klonk van buiten een stem, die hem tot stilstaan noopte.

»Wat wordt daar geroepen?« vroeg hij aan den sergeant, die in zijn nabijheid was.

»Heer provoost!« herhaalde die stem, »ik kom van de Hessenbrug, en ik heb gezien, dat er verscheidene mannen uit een kelder kropen, die veel haast schenen te hebben, onder anderen drie, die liepen alsof de duivel hun op de hielen zat!«

»Alle heiligen staan ons bij!« riep Lukas, die zich kruiste.

»En kent gij die mannen?« vroeg de provoost, die zich omgewend had en naar den ingang was gegaan. »Kent gij die mannen?«

»Het was pikdonker, heer provoost,« was het antwoord, »en ik heb geen kattenogen, maar schipper Gelle heb ik herkend, en ik meen ook den jongen ketter gezien te hebben, die onlangs naar het Steen werd gevoerd.... Ik weet niet meer, hoe hij heet.«

»Pierre de Decker?« vroeg Spelleken, terwijl zijn aangezicht beurtelings bleek en rood werd van angst, dat zijn prooi hem weer ontsnappen mocht.

»Ja, — dat is zijn naam, heer provoost, dat is hij....

Pierre de Decker, hij liep naast Gelle en nog een man, de een nog harder dan de ander !«

»En welke richting hebben zij genomen ?«

»Dat weet ik niet, want ik verloor ze dadelijk uit het oog, maar mij dunkt, zij liepen op de Burgkerk toe. Zij kunnen echter nog niet verre zijn, want het is nog geen drie minuten geleden, dat ik ze zag.«

De provoost bedacht zich geen oogenblik, en niet lettende op de horten en stooten, die hij in deze engte van alle zijden ontving, worstelde hij tusschen de ouderwetsche barrikaden door, sprong den kelder uit, en de mannen toesprekende riep hij, bijna heesch :

»Vooruit mannen ! Op de ketterjacht ! In plaats van één, zullen wij er drie snappen !«

»Tot glorie van onze heilige kerk !« voegde Lukas er bij.

En onder het geschreeuw van de domme menigte trok de provoost voorwaarts in de donkerheid van den nacht, die nu verlicht werd door de brandende fakkelen, en waarvan de stilte in scherpe tegenstelling stond met het wapengekletter.

VII.

WAARIN DE ONNOOZELE ZIJN LIEFDE BEWIJST.

Wij moeten voor den goeden gang van ons verhaal eens zien, waar Jeroen gebleven is, toen hij het Steen had verlaten. Allereerst begaf hij zich naar zijn moeder, maar hetzij hij in haar bijzijn geen genoegen vond, of dat hij behoefte

had zijn hart voor anderen uit te storten, dit is althans zeker, dat hij slechts korten tijd te zijnen huize doorbracht en zich weer naar buiten begaf. Inderdaad, hij was een weinig onrustig geworden; de kalmte, die hem zelfs op het strooleger in de gevangenis was bijgebleven, begon van hem te wijken. Wat hem zoo onrustig maakte, wist hij niet. Voor zichzelf was hij niet in 't minst bezorgd; aan eigen gevaar dacht hij niet. Maar Pierre stond hem gedurig voor den geest. Wel was hij bekend met de maatregelen, die genomen waren om diens vlucht te bevorderen, en twijfelde hij geenszins of deze zouden wel gelukken, maar toch, hij was onrustig. Zijn hart begon fel te kloppen; een angstig gevoel maakte zich van hem meester, dat hem als 't ware de keel toekneep, zoodat hij het niet in huis kon uithouden, maar gedreven werd om de straat op te gaan.

Waarheen?

Naar den kelder, waar de gemeente bijeen was? Er was iets in hem, dat hem daarvan terughield. Hij dwaalde dus slechts langs straten en pleinen, onbewust, dat hij door hooger hand werd geleid.

Eensklaps stond hij voor het huis van heer Gilles Hofman. 't Licht scheen door de ruiten en het kwam hem voor daarbinnen stemmen te hooren. Zou hij er ingaan? Waarom niet? Heer Hofman was altijd hartelijk jegens hem, en dat juffer Trijnen hem vriendelijk zou ontvangen, daaraan twijfelde hij geenszins. Juffer Trijnen! o, wat had hij haar lief! Wie anders dan zij sprak hem zulke heerlijke woorden toe, woorden, die hij alleen mocht hooren, maar die zijn ziel verkwikten. Zijn moeder sprak ook wel eens met hem over hemelsche dingen, maar zoo geheel anders dan Trijnen. Moeder wees hem op de heiligen, op goede werken, op de

maagd Maria, op de heilige kerk; maar dezen konden zijn hart niet bevredigen. Hij had behoefte aan een Zaligmaker, en over dezen kon niemand zoo goed spreken als juffer Trijnken. Daarom had hij haar lief en werd hij gedurig tot haar getrokken.

»Misschien is zij alleen thuis!« sprak hij bij zichzelf, »of anders vind ik wel gelegenheid haar even — al ware 't maar één oogenblikje — alleen te spreken. Ik heb haar zooveel te zeggen. Zij zal verlangend zijn te weten hoe het mij in de gevangenis gegaan en of het mij gelukt is Pierre's vlucht te bewerken. Ik moet haar dit zeggen, alsmede hoe de provoost zelf mij uit het Steen heeft gedreven. Wellicht kan zij mij ook nog iets naders van Pierre meedeelen. Ik wil het dus maar wagen naar binnen te gaan.«

Hij liet den klopper op de deur vallen.

Een dienstmaagd deed open, en daar zij hem kende, maakte zij geen zwaarigheid hem binnen te laten. Geheel vervuld van de gedachte Trijnken te zien en te spreken, liep hij de gang door, bereikte de hem welbekende achterkamer, opende deze en trad binnen.

Gij weet, dat heer Hofman dien avond eenige gasten bij zich had, onder anderen ook den luitenant, die verre was van te vermoeden, dat Trijnken hem slechts had genoodigd, om hem uit zijn huis te lokken. 't Was een kleine list van haar, maar die wij zeer goed kunnen vergeven, dewijl daarvan het leven van een vriend afhing, zonder dat de luitenant er bij in gevaar kwam.

Heer Hofman was opgestaan om den binnentredende te verwelkomen en hem aan de andere gasten — zoover deze hem nog niet kenden — voor te stellen. Maar somber werd Jeroens blik, toen hij daar den luitenant zag. Dien luitenant

kon hij niet uitstaan; hij had iets tegen den man, en nu hij hem zoo dicht bij juffer Trijnken zag zitten, fronste hij de wenkbrauwen.

Trijnken, even vriendelijk als altijd, en wel in staat zijn somberheid te doen verdwijnen, was opgestaan en had zich aangeboden hem van zijn mantel te ontdoen.

»Maar, vriend Jeroen,« zei zij verwonderd, »wat ziet er uw mantel wonderlijk uit! Ik zou bijkans denken, dat gij in een hooiberg verdwaald waart geweest.«

»O, 't is slechts een oude mantel!« zei hij. »Er is niets aan verbeurd. Maar gij hebt het toch niet geheel mis. Ik heb in dien mantel eenige oogenblikken op een strooleger geslapen.«

»Op stroo!« riep een der gasten uit. »De zoon van de rijke juffer De Greef op een strooleger. Kom, dat maakt gij anderen wijs.«

»Ik spreek de waarheid,« zei Jeroen, die tusschen Trijnken en den luitenant was blijven staan. »Ik spreek de waarheid. Ik kom uit de gevangenis, waar ik een goed half uur in een der diefputten heb doorgebracht!«

Bij deze woorden zag de luitenant op. De gasten en heer Hofman keken elkaar schouderoptrekkend aan, alsof zij wilden zeggen: die stumperd heeft geen groot verstand en 't maalt hem in 't hoofd. Trijnken verbleekte en beduidde hem, terwijl zij hem aan den mantel trok, dat hij zwijgen zou.

»Neen, ik meen wat ik zeg,« hernam Jeroen. »Ik kom bijna regelrecht uit de gevangenis.«

»En wat deelt gij daar, als ik vragen mag?« vroeg de luitenant.

»Ik bezocht Pierre.«

»Hij is uw vriend, nietwaar?« vroeg heer Hofman, »en

gewis heeft de heer provoost u veroorloofd hem te bezoeken.«

»Zoo is het,« antwoordde Jeroen.

»Hij zal wel in de benauwdheid zitten,« zei een der gasten.

»Want ik hoor, dat morgen weder eenige ketters zullen worden verhoord. En met de inquisitie valt niet de spot te drijven. Heb ik geen gelijk: had hij het niet erg benauwd?«

»Mogelijk, dat hij het was,« antwoordde Jeroen. »Maar nu is hij het niet meer.«

Bij deze woorden zag hij Trijnken aan, die al haar krachten inspande om kalm te blijven.

»Heeft hij zich dan weer tot de ware kerk, onze heilige moeder, bekeerd?« vroeg dezelfde gast.

»Neen,« antwoordde Jeroen kortaf.

»Maar hoe is het dan mogelijk, dat hij in 't gezicht van wat hem morgen wacht, zoo gelaten kan zijn?«

»Dat zal ik u zeggen,« zei Jeroen. »Pierre is niet meer in de gevangenis. Hij is gevluht!«

»Gevluht!« riepen de gasten uit.

De luitenant was opgesprongen.

»Gevluht?« vroeg hij. »Pierre de Decker gevluht?«

»Ja, wat ik u zeg is waarheid, Pierre is niet meer in de gevangenis, en zeker zal hij nu wel buiten het bereik van zijn vervolgers zijn. Ga dus heen en overtuig u van 'tgeen ik u zeg.«

»Dat zal ik,« zei de luitenant. »Mijn plicht gebiedt het mij!«

»En als gij gezien hebt, dat ik waarheid sprak,« zei Jeroen, »wat zult gij dan doen?«

»Alles wat ik kan om hem weer machtig te worden,« antwoordde de luitenant. »Heer Hofman,« vervolgde hij,

zich tot den heer des huizes wendende, »vergeef mij, dat ik mij verwijder.«

Hij nam snel hoed, mantel en degen, boog zich voor juffer Trijnen, groette heer Hofman en de vrienden, en verliet zoo haastig hij kon, de woning. Op weg naar het Steen trof hij den provoost aan.

Er ontstond een angstige pauze. De gasten zagen elkander zwijgend aan, daar niemand eigenlijk wist, wat hij zou zeggen, te meer, omdat ieder begreep, zonder dat Jeroen hiervan iets had gerept, dat Pierre's ontvluchting niet buiten zijn toedoen was geschied. Van deze pijnigende stilte maakte Jeroen gebruik, om Trijnen eenige woorden toe te fluisteren, waardoor zij grootendeels werd gerustgesteld.

Jeroen was thans weer in zijn schik. Het was hem gelukt den luitenant te verwijderen. Ieder kon hij bij Trijnen dulden, maar dien man niet, en hij genoot een weinig leedvermaak, toen hij diens ledige plaats had ingenomen.

Maar bekrompen als zijn verstand was, kon hij niet lang dezelfde gedachte vasthouden. In plaats van thans hier te blijven om naast juffer Trijnen te zitten, overviel hem weer zijn onrust.

»Ik zal maar weer heengaan,« sprak hij, op den ouden onnoozelen toon.

»En waarom?« vroeg heer Hofman.

»O, ik wil eens zien, waar de luitenant gebleven is.« Hij schoot in een lach.

»Ik zal u zeggen,« vervolgde hij, »waarom ik lach. Verleden week zag ik een jongen, die van vier steenen een knip had gemaakt om een musch te vangen, en toen hij zag dat de bovenste steen, die voor deksel diende, dicht gevallen was, meende hij zeker en gewis, dat nu de vogel in de knip

zat. Behoedzaam stak hij de hand tusschen de steenen en dacht de musch te pakken, — maar jawel, 't was mis. Er zat geen vogel in. En nu hadt gij eens het gezicht van dien jongen moeten zien. Hij keek, alsof hij van een onzichtbare hand een klap had gekregen. Maar ik verblijdde mij. En zoo kan ik mij vermaken bij de gedachte, hoe de luitenant te moede is, als hij het hok leeg vindt en — Pierre gevlogen. Dat moet ik zelf eens gaan zien.«

En lachende, grinnikende van innerlijke pret ging Jeroen, de onnoozele, heen.

Intusschen was de jacht begonnen.

Het was niet de jacht op een wild dier, op een woedenden, uitgehongerden wolf, op een ontsprongen leeuw; het was een menschenjacht. De vervolgers wilden hun dorst lesschen aan het bloed van een natuurgenoot, van een mensch. Het was Kaïn, gewapend met een knods, heengaande om zijn broeder dood te slaan.

Gelukkig hadden onze drie vrienden, Floris, Pierre en Gelle, een goeden voorsprong, en haastten zij zich naar de woning van den luitenant. Als zij die bereikt hadden, achtten zij zich veilig te zullen zijn. Dat kleine huisje, dat wij vroeger bijkans niet opgemerkt, althans geen blik waardig gekeurd hadden, was thans ongeveer voor hen, wat Zoar was voor Lot, toen hij door den engel des Heeren uit het verderfelijke Sodom werd geleid.

In die onaanzienlijke woning bevond zich, gelijk wij weten, Joris, de huisknecht van heer Hofman. Hij hing met lijf en ziel aan dien koopman, en ofschoon hij niet geheel de gevoelens van de dochter zijns meesters deelde, zoo was hij toch ook geen getrouwe zoon der Roomsche kerk. Maar hij

miste wel eenigszins de voorzichtigheid van zijn heer, die Roomsch bleef en Hervormd dacht. Het had juffer Trijken weinig moeite gekost hem over te halen den klerk, die in de woning van den luitenant was achtergebleven, gezelschap te houden en zoo mogelijk dien man te beletten een hinderpaal te worden voor Pierre's ontvluchting, terwijl hij zelf zich bij de deur zou houden, om deze te openen, wanneer Pierre en de vrienden verschenen.

Het was Joris gelukt den klerk door den medegebrachten wijn een weinig te benevelen, en nu hoopte hij, dat deze lastige vriend in slaap zou vallen. Maar de klerk scheen geen slaap te willen hebben; integendeel, de wijn had hem bijzonder vroolijk gemaakt. Hij wilde uit, en verlangde dat Joris mee zou gaan naar de kerk, naar Onze-Lieve-Vrouw, naar het klooster, naar de kanunniken — overal heen waar Joris maar wilde. Doch Joris had geen lust het huis te verlaten. Immers, hij moest hier op zijn post blijven en waken. Het heil, het leven van drie — en misschien nog meer — menschen hing er van af, dat hij thans de woning niet verliet.

Maar de klerk liet zich niet door Joris' tegenbedenkingen weerhouden, en niettegenstaande Joris hem gedurig aanspoorde, om opnieuw van den heerlijken wijn te proeven, bleef de klerk op zijn stuk staan. Hij wilde uit, den wijn meenemen, het tonnetje naar de kerk rollen en het daar leegdrinken. En schoon Joris het hem trachtte te beletten, schoof de klerk het tonnetje toch het vertrek uit, hij zelf waggelde er achter, totdat hij over het vaatje rolde en vlak voor de huisdeur neerviel.

Op dit oogenblik hoorde Joris tot zijn schrik stemmen van buiten. Het was niet het afgesproken teeken, waardoor

hem de vluchtelingen hun komst zouden te kennen geven, — neen, het was een woest geschreeuw van verscheidene mannen. »Houdt hen vast! Houdt hen vast!« klonk het uit de verte.

Tegelijk werd er hard op de deur geslagen.

»Doe open! Doe open! In 's hemels naam doe open! Ik ben het. — Ik, Gelle met de vrienden! Doe open! Anders is het te laat!« riep een stem van buiten, terwijl het kloppen op de huisdeur aanhield.

Maar hoe zou Joris de deur openen? Het tonnetje lag er voor en de klerk er boven op. Hij wilde den benevelde man opheffen en ter zijde werpen, maar dit lukte hem niet. Wat nu te doen? Twee, drie malen had hij het tevergeefs beproefd, maar eindelijk moest hij het opgeven en zoo mogelijk hulp trachten te zoeken. Met een ruk opent hij de bovendeur, en ziet Gelle er voor staan, terwijl de beide andere vrienden in de verte haastig achteraan komen. Een enkele blik is genoegzaam, om hem het gevaar te doen kennen, waaraan de vluchtelingen blootstaan. Achter hen — maar toch nog ver — ziet hij een drom van menschen, soldaten, fakkeldragers, die zich allen onder woest geschreeuw naar één punt richten . . . naar het huis in den muur, dat de drie vluchtelingen reeds hebben bereikt.

»Doe open! Doe de onderdeur open!« roept Gelle den ontstelden Joris toe.

»Ik kan niet — ik kan niet!« zegt deze. »De klerk ligt er voor. Haast u, klim over de onderdeur heen en help mij den man op zij te leggen, dan kunnen wij de onderdeur openen.«

»Ik wil naar de kerk — met mijn tonnetje!« riep de klerk, die pogingen deed om op te staan, maar telkens neerviel.

Gelle klauterde over de onderdeur, zag achter zich om en riep zoo luid hij kon :

»Hierheen Floris ! Hierheen Pierre ! Haast u ! Ik begeef mij naar de achterdeur, om die te openen en zoo naar de Schelde te komen, waar ik wel een paar van mijn knechts zal vinden. Haast u !«

Maar hij behoefde hen niet aan te sporen. Floris en Pierre renden, wat zij konden. Immers hun vervolgers waren hen dicht op de hielen. Zij hoorden wapengekletter ; zij zagen, dat de straat verlicht werd door de walmende fakkels.

»Ik kan niet meer !« zei Pierre, wiens krachten in de gevangenis ondermijnd waren. Hij leunde op den arm van Floris en hijgde als een afgemat hert, terwijl hij dacht elk oogenblik neer te storten. »Ik kan niet meer — vlucht gij alleen. Aan uw leven is meer gelegen dan aan het mijne.«

En werkelijk zonk hij bijna ineen. Maar Floris, wien het te doen was zijn vriend te redden en die het gewaagd had herwaarts te komen om hem uit de klauwen van den tijger te bevrijden, liet hem niet los. Hij vatte hem bij de armen, schudde hem een weinig, en riep hem toe :

»Pierre ! Bij al wat u lief is, span nog eens uw krachten in. Loop voort. Zie, wij zijn bij het huis ! Nog slechts weinige schreden en gij zijt in veiligheid. Moed ! Moed ! O, Heer, kom ons te hulp. O, God begeef ons niet ! Laat ons niet vallen in de handen dezer booze menschen !«

En terwijl hij deze verzuchting slaakte, duwde hij Pierre voort, die meer werd gedragen dan dat hij liep.

Pierre verzamelde nog eens zijn krachten.

»Houdt hen ! Grijpt hen !« werd er achter hen geroepen, terwijl de beide vrienden zich voorwaarts spoedden.

Het waren de stemmen van den provoost en den luitenant,

welke laatste op weg naar het Steen, de vervolgers ontmoet had.

»Grijpt hen! Houdt hen vast!« klonk het geschreeuw.

»Voort Pierre! Voort! Zie — daar zijn wij er! Open de deur! Open de deur!« riep Floris tot Joris, die zich over de onderdeur heenboog.

»Ik kan de deur niet openen!« kreet Joris, die van angst niet wist wat te doen. »Haast u over de onderdeur heen! Ik kan u anders niet helpen.«

In een oogwenk zag Floris in, dat dit het beste was, en daar het Pierre aan krachten ontbrak, om alleen over de onderdeur te klauteren, sprong hij als een jong hert er over heen, en zich omkeerende, greep hij Pierre onder de armen en hief hem, met behulp van Joris, over de onderdeur heen, waarna Joris de bovendeur dichtwierp en met de andere beide vrienden spoorlags de gang insnelde, waar zij Gelle vonden, die hen naar buiten geleidde.

Zouden zij nog in veiligheid komen?

Er was weinig kans op. De vervolgers, krachtige en gewapende lieden, waren talrijk en zeer nabij. Indien de vluchtelingen nu maar den voorsprong konden houden en de vervolgers verhinderd werden in huis te komen, dan waren zij gered. Nauwelijks bevonden zich Pierre en Floris aan het einde van de gang, of de provoost en zijn mannen hadden de huisdeur bereikt.

»Hierheen! Hierheen, mannen!« riep de provoost, wiens stem heesch was van angst en geschreeuw. »Hoe! De deur gesloten! Open! Open! Hebt gij den sleutel niet, luitenant? Waar is de klerk?«

De luitenant begreep er niets van en had ook geen sleutel.

De provoost drukte en duwde, maar kon de deur niet

openkrijgen, niettegenstaande de luitenant, de sergeant en een paar soldaten hem hielpen.

»Slaat de deur stuk! Slaat ze open met een bijl!« riep heer Spelle. »Wij moeten er door, anders ontkomen ons die ketters!«

Een der hellebaardiers had een bijl en stond op het punt de deur te verbrijzelen, toen hij van achteren door een sterke hand werd aangegrepen en op zijde geslingerd, terwijl zich iemand vlak voor de deur plaatste en beide armen uitbreidde, alsof hij beletten wilde, dat iemand haar naderen zou.

»Jeroen!« schreeuwde de provoost. »Gij hier? Wat wilt gij?«

»Ik wil u beletten mijn vriend Pierre machtig te worden,« antwoordde de onnoozele, zoo kalm mogelijk.

»Ongelukkige dwaas, die gij zijt!« riep Spelle. »Weet gij wel, wat gij doet? Gij verzet u tegen de heilige inquisitie en daar staat de doodstraf op. Ga weg!«

»Neen, ik ga niet van hier!« zei Jeroen, zich tegen de deur klemmende. »Het is mogelijk, dat ik mij tegen de inquisitie verzet, maar toch niet tegen God in den hemel, die mij niet straft, mij niet doodt, maar mij het eeuwige leven geeft. Die God beveelt mij Pierre te redden, en niet alleen Pierre, maar alle verdrukten!«

»Praatjes! praatjes! kettersche praatjes!« riep de provoost. »Gij zijt waanzinnig, Jeroen. Gij zijt door den duivel be-tooverd! Ga weg!«

»Neen, ik ga niet weg! Door deze deur komt geen van u, zonder over mijn lijk te gaan!«

Het was een hachlijk oogenblik, en niet het minst voor den provoost, want hij nam ongaarne scherpe maatregelen tegenover zijn neef, dien hij als half waanzinnig beschouwde,

en voor wiens geld hij groote achting had. Maar aan den anderen kant mocht hij toch niet gedoogen, dat een gevangene ontkwam, en moest hij dus alles aanwenden om dezen in zijn macht te krijgen, met de beide anderen. Door den onverwachten tegenstand verbitterd, greep hij Jeroen bij den arm en wilde hem van de deur wegrukken, maar Jeroen was krachtiger dan zijn neef, en duwde hem zóó onzacht terug, dat de provoost bijna achterover viel. Nu nog woedender, wilde hij den onnoozele niet langer ontzien.

»Grijpt hem! Grijpt hem, mannen!« riep hij. »Slingert hem van de deur af!«

Dit was gemakkelijker gezegd dan gedaan. Wel staken verscheidene mannen, onder welke ook Lukas was, de handen naar hem uit, maar Jeroen hield zich vast en verweerde zich met kracht tegen de aanvallers, wierp den een op den grond en trapte den anderen van zich af. Maar thans maakten de mannen, aangehitst door den toorn van den provoost, gebruik van hun wapens, en daar zonk Jeroen, doodelijk getroffen, op den grond. Nog poogde hij zich tegen de deur te dringen en den vijand af te weren, maar het bloed gutste hem uit drie, vier wonden.

»Mijn God!« stamelde hij. »Red . . . red . . . Pierre! Mijn God! . . . Trijken . . . Pierre . . .«

Het hoofd viel op de borst. De moordenaars grepen zijn lijk, wierpen het de stoeptrap af, en sloegen de deur aan splinters, en terwijl het licht der flambouwen dit akelig tooneel bestraalde, drongen de vervolgers, onder het gejuich en geschreeuw der menigte het huis binnen, wierpen den klerk, die machteloos neerlag, op zijde en snelden de gang in.

Maar zij kwamen te laat. De tegenstand van Jeroen had

aan de vluchtelingen tijd en gelegenheid gegeven de Schelde te bereiken, en zij waren over het ijs aan de nasporingen van hun vervolgers ontkomen. Het was geschied ten koste van bloed, van het bloed eens jongelings, die, schoon allen hem bekrompen van geest noemden, toch getoond had een hart te bezitten, vervuld van liefde, — van liefde, die niet zichzelf zoekt, maar het heil en het geluk van anderen begeert. En deze liefde is uit God, die ook zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons overgegeven, opdat wij door Hem het eeuwige leven zouden verkrijgen.

Voor ditmaal breek ik mijn verhaal af, terwijl ik mij voorstel u spoedig de verdere lotgevallen van de voornaamste personen uit dit werkje mee te deelen. De koopman Gilles Hofman, hoewel Roomsch, bewees, gelijk wij later zullen zien, den geuzen een belangrijken dienst.

Slechts iets wil ik nog verhalen. De luitenant en de provoost kwamen er niet zoo goed af als Pierre de Decker, Floris Berthem en schipper Gelle. Het bleek dat beiden, zoomede hun klerk, zich dikwijls aan oneerlijkheden hadden schuldig gemaakt, althans zoo wij sommige geschiedschrijvers, en met name Van Meeteren, moeten gelooven. Wij vinden het volgende geboekt. »Anno 1570. Den 11 Februari werden te Brussel, op bevel van den hertog van Alva, de klerk en de luitenant van Spelle, provoost en Roode Roede van Brabant, aan staken gebonden en gegeeseld. Daarna is Spelle daar ook gebracht, en nadat hij de twee voorschreven bedienden omhelsd had, is hij met den scherprechter de ladder opgegaan, heeft zich een strop aan den hals laten doen, is zelf van de ladder gesprongen en aan de galg blijven hangen, en terstond is zijn rood haar en baard zoo zwart als een

Moriaan geworden. Spelle was beticht van de rebellen voor
geld te hebben losgelaten en onschuldige mensen in
hun plaats te hebben gestraft. (Zie Antw, kronyk P. Bor.
1e deel, fol. 194 ; Van Meeteren 3e Boek, fol. 64.)

I N H O U D

Hoofdst.	Bladz.
I. Waarin wij in een kelder afdalen	5
II. Waarin wij nog dieper afdalen	14
III. Waarin plannen beraamd worden	26
IV. Waarin Jeroen, volgens den Provoost, zijn on- noozelheid bewijst	37
V. Waarin wij in een diefput komen	46
VI. Waarin wij nogmaals de gemeente bijeen vinden	65
VII. Waarin de Onnoozele zijn liefde bewijst . . .	78
